

Savonia AMK: Kappaleessa RUOKAVALION YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET s. 8 r. 39 alkaen kerrotaan alkutuotannon vaikutuksesta ympäristöön. Löytyykö dataa siitä, minkä verran enemmän eläinperäisten elintarvikkeiden alkutuotanto kuormittaa ympäristöä vs. kasvituotteiden tuotanto? Nyt ne niputetaan yhteen alkutuotannon ympäristövaikutuksiin. Jos olisi erikseen kasvituotannon luvut, niin sen pohjalta olisi hyvä kannustaa valitsemaan enemmän kasvikunnan tuotteita. Mitkä ovat vastaavat luvut maatalouden päästöistä muualla maailmassa keskimäärin?

Jallinoja: S 9, r. 2-7 kerrotaan maatalouden päästöistä, joiden perään todetaan "ruokavalinnoilla voi vaikuttaa". Toisin sanoen, kuluttajan kontolle laitetaan paljon. Toki hän valitseekin, mutta yhtälössä on paljon muita toimijoita, ja yksittäisen kuluttajan valinnan hetki on paljon muutakin kuin tieto maatalouden päästöistä.

Hienoa siis, että s 8, r. 34 mainitaan maatalouteen kohdistuvat toimet.

Jallinoja: s 8, r. 43. "...ympäristövaikutuksia voidaan pienentää siirtymällä..." Passiiviytyypisellä kielellä kadotetaan viestin toimijuus: Kuka siirtyy? Onko toiveena yksittäisten kuluttajien itsenäinen siirtyminen kasvispainotteiseen vai laajempi kuluttajien 'tuuppaaminen' kasvispainotteiseen?

Kela: Sivu 11 RUOKAVALINTOJEN MERKITYS Pitäisikö tässä olla esimerkkejä, mitkä tukevat kuluttajia valinnoissa tai tuoda muutenkin paremmin esille, että mitä kestävät ruokavalinnat ovat. Voisiko tämä olla ylempänä ruokavalion ympäristövaikutusten alkuosassa.

s.10 KALATALOUDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET, rivit 39–41:

Marine Stewardship Council (MSC), Vepsä Johanna: Valtamerien kalakannoista noin kolmannes, 37,7 %, on ylikalastettuja (FAO SOFIA 2024: <https://openknowledge.fao.org/items/3bffa3d3-c474-437b-afd4-bb1182f6ee6>). Useimpia valtameriemme kalakannoista siis pyydetään YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO:n mukaan kestäväällä tasolla (62,3 %) ja kaikesta kalansaaliista jopa isompi osa, noin 77 %, on peräisin näistä kestäväällä tasolla hallinnoituista kalakannoista. Myös monet aiemmin ylikalastetut kalakannat ovat elpyneet kestävä kalastuksen hallinnan seurauksena (mm. MSC-sertifiointi). Esimerkiksi tonnikalakannoista 99 % on nykyisin FAO:n listaamien kestävien kantojen listalla.

Suomen sisävesiltä on nykyisellään saatavilla hyvin rajallisesti tutkimustietoa kalakantojen kestävydestä ja pyynnin ympäristövaikutuksista. Suhteellisen kattavaa dataa on olemassa ainoastaan Itä-Suomen muikusta.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja sen otsikoksi tuli lopulta Ruoan ympäristövaikutukset. Tässä kappaleessa ruoan ympäristövaikutuksia on käsitelty ruoankulutuksen, ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmista tieteellisen evidenssin valossa. Tavoitteena on ollut luoda kokonaiskuva tilanteesta ja valottaa jonkin verran myös parannuskeinoja. Tuoteryhmiin liittyviä valintoja koskevat ympäristövaikutukset kuvataan Suositusosiossa. Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa kuvataan tutkimustiedon pohjalta suomalaisen maataloustuotannon keskeisimpiin ympäristövaikutuksiin vaikuttavia tekijöitä.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta on muokattu paljon kuulemisen jälkeen. Kyseinen kohta on poistunut tekstistä. Edelleen kuitenkin kuluttajan valinnat korostuvat, koska on haluttu tuoda selkeästi esille, miten ruokavaliot vaikuttavat ympäristöön. Toisaalta maatalouden ympäristövaikutukset esitetään myös selkeästi omana kokonaisuutenaan.

Kiitos. Ruokavalion ympäristövaikutus -kappaleessa (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on pyritty käsittelemään sekä kulutuksen että tuotannon näkökulmia, koska ne liittyvät kiinteästi toisiinsa eikä muutosta ole mahdollista saada aikaa, ellei molemmat muutu.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaleessa (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) käsitellään keskimääräistä suomalaista ruokavaliota. Sen koostuminen ja mahdollinen muutos tapahtuu monien toimijoiden valintojen ja tekojen seurauksena. Siinä mielessä tässä kohdassa ei ole mielekästä nimetä yksittäisiä toimijoita.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla. Tuotevalintoja koskevat suositukset on kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat. Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

International Council for the Exploration of the Sea (ICES) kannan mukaan iso osa Itämeren kalakannoista on taantunut ja niihin kohdistuva kalastuspaine on jo nykyisellään kova. Itämerellä on tällä hetkellä ainoastaan kaksi silakkakantaa (Riianlahden ja Pohjanlahden kannat) sekä eteläisen Itämeren kampelat, joilla on kestävästä kalakannasta ja vastuullisesta pyynnistä kertovat MSC-sertifikaatti.

Suosittelisin, että tähän tarkennettaisiin tietoja kalakantojen kestävydestä ja viitattaisiin kansainvälisten valvovien elinten, kuten FAO:n ja ICESin tuottamaan luotettavaan tutkimustietoon kalakantojen tilasta. Sisävesien kalakannoissa suosittaisiin varovaisuusperiaatetta, koska niihin liittyvissä tiedoissa on vakavia puutteita.

s.11 KALATALOUDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET, rivit 6–9:

Kansainväliset ympäristösertifikaatit ja niiden ympäristömerkinnät, kuten MSC (Marine Stewardship Council) ja ASC (Aquaculture Stewardship Council) antavat luotettavaa tietoa kalakantojen sekä kalan kasvatuksen tilasta ja vaikutuksista meriluontoon.

MSC on ainoa kansainvälinen Global Sustainable Seafood Initiative (GSSI) tunnustama kestävä kalastuksen sertifiointiohjelma, joka täyttää myös YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestön ympäristömerkintää koskevat käytännösäännöt. MSC on myös kansainvälisen ympäristömerkintäorganisaation, ISEAL:n, jäsen. Tämä edellyttää, että MSC:n ohjelma täyttää ISEALin tiukat kriteerit standardien laadinnalle, valvonnalle ja vaikutusten seurannalle.

Tämän lisäksi YK:n biodiversiteetikokous COP-15 tunnusti MSC:n ohjelman keinoksi mitata toimia luontokadon torjumiseksi. MSC-sertifioidusta pyynnistä ja toimitusketjusta kerätty tieto muodostaa kolme virallista mittaria kahdelle Kunming-Montrealin sopimuksen globaalin biodiversiteetikehyksen tavoitteelle. Ensimmäinen näistä tavoitteista liittyy luonnonvaraisten lajien kestävään hallintaan ja kauppaan, ja toinen biodiversiteetti-arvojen integroimiseen talouksiin.

EU:n kehittäessä yhä tiukempaa kriteeristöä viherpesulle, kansallisessa ohjeistuksessa olisi suositeltavaa käyttää viittauksia ainoastaan kestävyysmerkintöihin, jotka perustuvat hyväksytyihin sertifiointijärjestelmiin, tai jotka viranomaiset ovat hyväksyneet. WWF:n kalaopas ei ole virallinen kestävyysmerkintä, eikä sen kriteeristö tai tutkimusdata ole kolmannen osapuolen hyväksymää tai läpinäkyvää.

Tietoa EU:n Green Claims viherpesulainsäädännöstä löytyy täältä:

<https://www.europarl.europa.eu/topics/fi/article/20240111STO16722/loppu-viherpesullemiten-eu-saantelee-ymparistovaitteita>

Suosittelisin linkittämään tähän myös ICESin arviot Itämeren kalakannoista, jotka ovat usein LUKEn arvioita ajankohtaisempia (viimeisimmät arviot toukokuulta 2024): https://ices-library.figshare.com/collections/ICES_Advice_2024/6976944?q=category:%20baltic%20OR%200:category:all

Lisätietoa:

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC6073188/>

<https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1748-9326/ac3954/pdf>

s.24 KALA, Ympäristövaikutukset, rivit 1–11:

Luonnonvaraiset merenelävät ovat ainoa laajaskaalainen proteiiniinlähteemme, jonka tuotanto ei vaadi maata tai makeaa vettä. Niiden tuotanto myös saastuttaa vähemmän - merenelävien hiilijalanjälki on kokonaisuudessaan huomattavasti pienempi kuin punaisen lihan tuotannon.

Lisätietoa: <https://www.nature.com/articles/s41586-021-03889-2>

s.24 KALA, Ympäristövaikutukset, rivit 5–7:

Tieteellisesti todennetusti ekologisesti kestäviä kalalajeja ovat myös puolueettomasti arvioidut MSC-sertifioidut kalakannat. Yksin kotimaisilla sisävesikalajoilla ei pystytä täyttämään suositusten mukaisia kalan syöntimääriä ja suomalaiset kuluttavat runsaasti myös tuontikalaa. On siis elintärkeää, että kuluttajaa ohjeistetaan valitsemaan lautaselleen monipuolisesti todennetusti kestävästä kalakannoista peräisin olevia mereneläviä. Helpoin tapa ohjata kuluttajaa kestäviin valintoihin on kehottaa suosimaan puolueettomia kolmannen osapuolen sertifikaatteja - kalan osalta laajimmin käytetyt ja tunnustetut sertifikaatit ovat luonnonvaraiselle kalalle MSC- ja kasvatetulle kalalle ASC-sertifikaatit ja niiden ympäristömerkinnät.

s.24 KALA, Ympäristövaikutukset, rivi 11:

Suosittelisin tässä viittaamaan EU Green Claims -ohjeistuksen mukaisesti ainoastaan kolmannen osapuolen puolueettomiin standardointi- ja sertifiointiohjelmiin kuten MSC:n (Marine Stewardship Council) ja ASC:n (Aquaculture Stewardship Council) standardeihin kestäväälle kalastukselle sekä vastuulliselle kalanviljelylle.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat.

Nämä on lisätty Suositusosion kalakohtaan.

ks. edellinen

ks. edellinen

ks. edellinen

Green Claims laisäädännön kehityksestä on oltu tietoisia ja sitä seurataan

ICES:iin ei ole viitattu, koska Ravitsemusosuusitusten käyttäjien ei voi olettaa seuraavan kyseisen kaltista asiantuntijatietaoa.

Kaloista todetaan kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat: "Kalan runsaskin käyttö voi olla osa kestävästä ruokavaliosta, jos kalalajit on valittu vastuullisesti."

MSC ja ASC-sertifikaatit on lisätty kappaleen Suositeltavat ruokavalinnat kalakohtaan

MSC ja ASC-sertifikaatit on lisätty kappaleen Suositeltavat ruokavalinnat kalakohtaan

Ympäristöjärjestöjen ohjeistuksilla kuten WWF:n kalaoppaalla on varmasti paikkansa kuluttajan apuvälineenä, mutta niiden käyttö hankintojen ohjaukseen on haasteellista, sillä ne eivät täytä EU:n vaatimia viherpesua estäviä säännöksiä. WWF:n kalaopas ei ole puolueettomasti arvioitu kolmannen osapuolen ympäristömerkintä eikä sen kriteeristö ole avoimesti luettavissa. Tämän lisäksi WWF:n kalaoppaiden arviot kalakannoista saattavat vaihdella eri maissa – eroja löytyy jopa Suomen ja Ruotsin kalaoppaiden välillä.

Meira: Runsas kahvin ja sokerilla makeutettujen juomien kulutus kasvattaa ruokavalion ympäristövaikutuksia ilman merkittävää ravitsemuksellista hyötyä ja aiheuttaa siten turhaa ympäristökuormitusta s. 28 r. 16 Runsas kahvin ja sokerilla makeutettujen -->Runsas sokerilla maustettujen juomien ja kahvin kulutus

Meira: s. 28 r. 18 lisätään --> kahvi ja tee ovat eniten maailmanlaajuisia....

Ravistamo, Kati Laine: S. 24 Kala. Rivi 13. Tekstiin olisi tärkeää määritellä mitkä ovat ympäristövaikutuksiltaan pieniä, rasvaisia kaloja.

Kaisa Karttunen, HY työelämäprofessori: Sivu 9/Rivit 37-38. Puhutaan nautojen metaanipäästöistä: "Nautatalous aiheuttaa kuitenkin runsaasti ilmastopäästöjä, muun muassa metaania. Metaanin osuus Suomen ilmastopäästöistä on noin 6 prosenttia." Tarkoitetaanko jälkimmäisessä virkkeessä Suomen kokonaismetaanipäästöjä vai naudan ruuansulatuksesta aiheutuvia päästöjä? Ne ovat kaksi eri asiaa, koska metaania vapautuu myös muualta kuin nautoista. Tilastokeskuksen kasvihuonekaasuinventaarioraportissa todetaan, että metaanin osuus Suomen kokonaispäästöistä oli 9 % vuonna 2020. Samassa raportissa todetaan, että maatalouspäästöt (ei sis. maankäyttöä) olivat 14 %, joista nautojen metaanipäästöt olivat 31 % eli 4,3% Suomen kokonaispäästöistä. Toivoisin täsmennyksiä tähän asiaan.

Kaisa Karttunen HY: Sivu 9/Rivit 38 -39. Sanontaa voisi täsmentää koskien peltopinta-alan osuutta. Esimerkiksi seuraavasti: "Suomen peltopinta-ala on noin 7-8 prosenttia Suomen maapinta-alasta". Prosenttiluku on peräisin Lukelta. Kaisa Karttunen, HY: Sivu 10/Rivi 7. Tässä toistetaan edellisellä sivulla ollut pellon osuus maankäytöstä. Voinee toiston välttämiseksi poistaa.

Karttunen: Sivu 41/Rivi 3. " Suomi on sitoutunut kansainvälisillä sopimuksilla vähentämään Suomen kansantalouden tuottamat kasvihuonekaasupäästöt nettonollaan." Täsmällisempi ilmaisu mielestäni olisi, että Suomi on sitoutunut nettonollapäästöihin omalla lainsäädännöllään. Hiilineutraaliustavoite vuonna 2035 sisältyy Ilmastolakiin.

Kaisa Karttunen HY: Sivu 41/Rivi 3. " Suomi on sitoutunut kansainvälisillä sopimuksilla vähentämään Suomen kansantalouden tuottamat kasvihuonekaasupäästöt nettonollaan." Täsmällisempi ilmaisu mielestäni olisi, että Suomi on sitoutunut nettonollapäästöihin omalla lainsäädännöllään. Hiilineutraaliustavoite vuonna 2035 sisältyy Ilmastolakiin. Suomen Kalankasvattajaliitto ry, Sankelo Janne 20.6.2024

Suomen Kalankasvattajaliitto haluaa kiinnittää huomiota kappaleen Kalatalouden ympäristövaikutukset tekstiin (s.10-11). Varsinkin toinen kappale on epäselvä ja lukijalle vaikea hahmottaa. Kappaleessa puhutaan sekaisin kasvatetusta kotimaisesta kalasta, kalastetusta kalasta sekä kasvatetusta tuontikalasta. Kappaletta pitäisi selkeyttää kotimaisen kasvatetun kalan osalta.

Suomessa kalanviljelylaitokset tarvitsevat ympäristönsuojelulain mukaisen luvan kasvatustoimintaan. Luvassa määritellään laitoksen tuotantomäärä siten, että kalanviljely ei vaaranna vesistön tilaa. Ympäristölle kohdistuvaa ravinnekuormitus on suurimmaksi osaksi peräisin rehusta. Suomessa kalanrehut ovat kehittyneet pitkälle viime vuosina. Rehun tehokas käyttö on yhtä aikaa ympäristöä säästävää ja taloudelliseen kannattavuuteen vaikuttava tekijä. Rehun hyödyntäjinä kalat ovat huipputehokkaita. Noin kilolla rehua kala kasvaa kilon, joten tuotannon hiilijalanjälki jää pieneksi. Kalanviljelyn kokonaiskuormituksen osuus Suomessa ihmisen aiheuttamasta vesien ravinnekuormituksesta on vain yhden prosentin luokkaa Kalankasvattajaliiton mielestä maininta WWF:n kalaoppaasta on hyvä lisä. Kalaopasta päivitetään vuosittain vastaamaan sen hetkistä kalakantojen tilaa ja sen avulla on helppo verrata eri kalalajeja. Kalaoppaassa otetaan myös huomioon kansalliset kalakannat sekä kotimaisten kalojen ja niiden käytön vaikutukset ympäristöön verrattuna ulkomaisiin kaloihin. "Suositeltavat ruokavaliinnat, kohdassa: kala – ympäristövaikutukset (s. 23-24)" teksti on liiton mielestä selkeästi ymmärrettävä ja looginen.

WWF:n kalaoppaalla on paikkansa kuluttajan ja muiden Ravitsemussuosituksia hyödyntäviellä tahojen apuvälineenä, koska se on helposti saatavilla ja tulkittavissa. Kalaopas ei ole tämänhetkisen ympäristövälttämää koskevan lainsäädännön vastainen.

Ei tehty muutosta.

Lisäystä ei tehdä, koska kahvin lajikatovaikutus (per kg tuotetta) on paljon suurempi kuin teen. Kahvia myös kulutetaan Suomessa paljon enemmän kuin teetä, minkä takia kahvin kulutuksen lajikatovaikutus ruokavalion tasolla on merkittävä, mutta teen ei. (Kyttyä et al. 2023)

Kalaesimerkkejä on lisätty.

Lause on poistettu.

Ilmausta on täsmennetty.

<https://www.luke.fi/fi/uutiset/suomen-pelloilla-tuotettiin-vuonna-2022-ennatyksellisen-paljon-hernetta-viljasato-hieman-tavallista-suurempi>.

Poistettu.

Kommentti on duplikaatti.

Lausetta muokattu: "Suomi on ~~Ilmastolaissa~~ sitoutunut kansainvälisillä sopimuksilla ja omalla lainsäädännöllään vähentämään Suomen kansantalouden tuottamat kasvihuonekaasupäästöt nettonollaan. Ilmastolain mukaisesti Suomen tulee olla hiilineutraali vuonna 2035."

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikoko on Ruoan ympäirösvaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavaliinnat.

Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaletta (kuulemisen jälkeen muutettu otsikoko on Ruoan ympäirösvaikutukset) on muokattu paljon kuulemisen jälkeen ja kyseinen kohta on poistunut. Teksti on tiivistä ja käsittelee ruoan ympäristövaikutuksia yleisellä tasolla, lähinnä ruokavalioiden ja maatalouden ympäristövaikutusten näkökulmsita. Kaloja koskevat asiat on esitetty kappaleessa Suositeltavat ruokavaliinnat.

Kiitos. Ei muutoksia tekstiin.

Kiitos. Ei muutoksia tekstiin tämän pohjalta, mutta joitakin muutoksia muualta tulleen palautteen johdosta.

Animalia: Ravitsemussuosituksissa suositetaan ruokavalioon sisällytettäväksi nykyistä enemmän kalaa (s. 9). Suosituksissa tulisi ottaa huomioon, että myös kalat ovat älykkäitä ja tuntevia yksilöitä, jotka kokevat esimerkiksi kipua. Tämän vuoksi katsomme, että suomalaisia ei tule kannustaa myöskään kalansyöntiin.

Yksilömääräisesti mitattuna kalat ovat broilerin jälkeen toiseksi suurin tuotantoeläinryhmä Suomessa. Tyypillisiä kalankasvatukseen liittyviä ongelmia ovat tilaan liittyvät rajoitukset. Kaloilla esiintyy aggressiivista käytöstä, ne uivat yhdenmukaisesti samaan suuntaan päättymätöntä kiertoa, rajallinen tila aiheuttaa stressiä ja niillä esiintyy erilaisia epämuodostumia. Kirjolohi on vaelluskala, joka luonnossa voi uida pitkiä matkoja, joten allaskasvatus rajoittaa sen mahdollisuuksia toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Lisäksi Suomessa on kalojen teurastuksessa edelleen käytössä valtaosin hiilidioksiditainnutus, joka tarkoittaa hidasta tukehutumiskuolemaa, kun veteen lisätään hiilidioksidia tukehduettava määrä.

Kalastusta perustellaan luonnoksessa Itämeren ravinnekuorman pienentämisellä. Kalat syövät kasvinosia, planktoneita ja toisia kaloja merivedestä, jonka jälkeen kalastamalla saadaan näitä ravinnetekijöitä poistettua vedestä. Kuitenkin yksin Suomen maatalouden päästöistä fosforia päätyy meriin noin neljä kertaa enemmän vuodessa kuin kalastus sitä poistaa, minkä päälle tulee muiden Itämeren maiden fosforikuormitus. Esimerkiksi Pietarin kaupunki tuottaa vuosittain tuplasti sen, minkä suomalainen kalastus poistaa. Samanaikaisesti kalankasvatus tuottaa tällä hetkellä noin prosentin koko Itämeren ravinnekuormasta. Lisäksi merkittävä osa Suomessa syödystä kalasta on tuontikalaa, jolloin ulkoistamme kalankasvatuksen ympäristöhaitat muualle.

Animalian mielestä ympäristövaikutusten arvioinnin lisäksi ravitsemussuosituksissa tulisi toteuttaa myös eläinvaikutusten arviointi.

Lisätietoja ruuantuotannon ilmasto- ja luontokatoaikutuksista sekä broilereista ja kaloista löytyy Animalian syksyllä 2023 julkaisemasta Eläinoikeusraportista: Eläinoikeusraportti 2023 <https://animalia.fi/elainoikeusraportti-2023/>

HK Scan s. 9, r. 2: Ruuantuotannosta puhutaan vain ympäristöhaittojen valossa, toki ruuantuotannolla on muitakin vaikutuksia kuin haitat, ruokaa tulee joka tapauksessa tuottaa tulevaisuudessakin?!

HK Scan s. 9, r. 22: Suomalaiset suuret broilerinlihantuottajat ovat sitoutuneet sertifioitujen soijan käyttöön. Sertifioitujen soijan käyttöä ei mainita missään tekstissä. Tutkimus, johon broilerinlihan lajikatovaikutus perustuu, ei päde suomalaiseen broilerinlihaan, jossa soijan käyttö on vähäisempää kuin muualla.

HK Scan s. 9, r. 41: Naudantuotannon yhteydessä ei ole mitään mainintaa nurmieniitystä luonnon monimuotoisuuden lisääjinä.

HK Scan s. 10, r. 36: Noin 2/3 Suomessa kulutetusta kalasta on tuontikalaa. Ollaan todella kaukana suositusten maalaamasta ideaalista, jossa Suomen sisävesien ja Itämeren kalan kulutusta toivotaan lisättävän (hyväksyttävyyden, toteuttamiskelpoisuuden).

HK Scan s. 10, r. 45: Tekstissä mainitaan Itämeren ravinteita kierrättävä kalarehu, mutta ei mainita kuinka yleisesti tämä on käytössä kalankasvatuksessa. Tasapuolisuuden vuoksi myös muiden eläinten erityiset rehukset tulee käsitellä, jos niillä nähdään merkitystä ravitsemuksen/ympäristön kannalta.

Eläinten hyvinvointia ei ole käsitelty tässä Ravitsemussuosituksessa. Suositus syödä lisää kalaa perustuu ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Eläinten hyvinvointia ei ole käsitelty tässä Ravitsemussuosituksessa. Suositus syödä lisää kalaa perustuu ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Kiitos palautteesta ja asian nostamisesta esille. Ravitsemussuosituksissa painottavat pyydetyn kalan käytön lisäämistä, joka on harvoja tällä hetkellä käytössä olevista keinoista poistaa ravinteita vesistöistä. Ravinteiden päättymistä vesistöihin pitää luonnollisesti myös vähentää vesien laadun parantamiseksi.

Tämä näkökulma on pyritty tuomaan esille Suosituksessa.

Kiitos palautteesta ja asian ottamisesta esille. Valitettavasti tällä kertaa eläinvaikutuksia ei ole pystytty ottamaan huomioon.

Ei muutostarvetta.

Suosituksissa on pyritty käsittelemään ruuantuotannon ympäristövaikutuksia monipuolisesti ja luoden kokonaiskuva. Ympäristövaikutukset ovat määritelmällisesti haittoja, mutta Suosituksessa on tuotu esille myös keinoja niiden vähentämiseksi ja esimerkiksi maatalouden positiivista vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen Suomessa. Ruokavalion ympäristövaikutukset -osiossa (kuulemisen jälkeen muutettu otsikko on Ruoan ympäristövaikutukset) on myös suoraan todettu, että ruoan tehtävä on tuottaa ravitsemusta. Se on kaiken lähtökohta. Suosituksia laadittaessa ja ympäristövaikutuksia kuvattaessa on otettu huomioon myös pyrkimys ruokaturvaan ja suhteellisen korkeaan omavaraisuuteen, joilla on myös liittymäpintansa maailmanlaajuisiin (ja paikallisiin) ympäristövaikutuksiin. Asia on monitahoinen ja siitä tarvitaan lisää tutkimusta.

Kappaleessa Suositeltavat ruokavalinnat broilerinlihaa käsittelevään kohtaan on lisätty: Suomalaisessa broilerinlihan tuotannossa käytetään suurelta osin sertifioitua soijaa, jolla pyritään takaamaan, ettei soija tule uusilta viljelmiltä. Maailmanlaajuisesti ajatellen kuitenkin soijan viljelyala lisääntyy kasvavan kysynnän takia, mikä aiheuttaa lajikatoa.

Laidunnuksen merkitys luonnon monimuotoisuudelle on lisätty. Suositus korostaa kotimaisia kala lähteitä perustuen ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Tekstikohta on poistunut.

HK Scan s. 25, r. 19: Suomalainen broileri syö sertifioitua soijaa ja kehitystyötä tehdään alalla jatkuvasti, jotta soijankäyttöä voidaan vähentää/siitä päästä eroon.
HK Scan s. 25, r. 23: Suomalainen broilerinlihantuotanto on antibiootitonta, eläinten terveys on hyvä, tuotannossa käytetään sertifioitua soijaa -kaikki syitä suosia suomalaista broilerinlihaa tuontilihan sijaan.

Asia on lisätty.

Näissä suosituksissa ei ole otettu huomion eläinten hyvinvointikysymyksiä. Sertifioidun soijan käyttö on lisätty tekstiin.

HK Scan s. 24, r. 28: Punaisen lihan ympäristövaikutukset käsitellään yhdessä, keskittyen nautaan, kuitenkin esim. porsaanlihan hiilijalanjälki on Suomessa lähempänä broileria. Tekstissä ei myöskään mainita Suomalaisen tuotantotavan vahvuuksia: runsaita vesivaroja, eläinterveyttä, antibiootittomuutta, soijattomuutta/soijan vähyyttä rehussa jne. Kaikki nämä puoltavat kotimaisen lihan suosimista tuontilihan sijaan ja tämän soisi näkyvän myös ravitsemussuosituksissa. Sekä kala-, palkokasvi- että kasvissuositusten kohdalla on maininta kotimaisuudesta, lihassa, jonka tuotantotavat poikkeavat merkittävimmin muusta maailmasta, tämä on oudosti unohtettu.
Kela: Sivu 9 kirjoitusvirhe Nautataloudella on nykyisellään suuri rooli Suomenmaataloudessa. Pitäisi olla Suomen maataloudessa.

Punaistalihaa koskeva kohta on muokattu ja lisätty selkeämmin vertailu kotimaisen ja tuontilihan välillä ja erotettu sianlihan selkeämmin. Edelleen kuitenkin käsitellään vain ympäristövaikutuksia.

Korjattu.

Korjattu.

t
AMKU: siv.41 Ympäristövaikutusten seuranta: riv 11, lause: Havikkia tulee seurata erityisesti joukkoruokailussa.> voisiko olla> Hävikkiä tulee aktiivisesti seurata, kirjata ja vähentää joukkoruokailussa samalla lisäten asiakkaiden ymmärrystä hävikin vähentämisen tärkeydestä.> voisi myös laajentaa koskemaan kotitalouksien käyttäytymistä tässäkin yhteydessä, samoin koko ruokaketjua.
Sydänliitto: s. 11, r. 14-15. Kommentti: Sydänmerkki ohjaa tuotetasolla jo ravitsemuksellisia valintoja. Ehdotus: Sydänmerkki ohjaa jo ravitsemuksellisia valintoja, mutta tuotetasolle kohdistuvaa helposti omaksuttavaa ja hyödynnettävää tietoa tarvitaan lisää tukemaan myös ympäristöllisesti kestäviä päätöksiä.

Tekstiä muokattu sivula 91.

Kohta on poistunut.

Pro Vege ry, Niklas Kaskeala s. 9 rivit 17-18 "Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa." Muotoilisimme "Jos kotimaista eläinperäistä ruokaa korvataan tuoduilla kasvipohjaisilla tuotteilla, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kokonaisuutena kuitenkin pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa. Kasvipohjainen ruokavalio on kuitenkin mahdollista koostaa yhä enenevässä määrin kotimaisista tuotteista, kun kasvipohjaisia elintarvikkeita kehitetään jatkuvasti lisää."

Kohta on poistunut.

Pro Vege ry, Niklas Kaskeala s. 26 rivi 10-12 "Siihen liittyy sekä haitallisia, kuten märehtijöille tyypilliset metaanipäästöt, että hyödyllisiäkin piirteitä. Nautatalous esimerkiksi perustuu usein nurmiruokintaan, jolla on positiivisia vaikutuksia peltomaan kuntoon. "On harhaanjohtavaa sanoa, että nautatalous perustuu nurmiruokintaan, kun suurin osa rehusta on muuta kuin nurmea, kuten s. 9 rivit 39-40 todetaan. On myös epätasapainoista tuoda esiin nurmiruokinnan hyötyjä kertomatta, että nurmea voidaan käyttää muihinkin tarkoituksiin, kuten solumaatalouteen.

Tekstiä on muokattu. Asiasta mainitaan s. 98: "Nurmirehun lisäksi naudat syövät myös viljaa ja valkuaistäydennyskseenä rypsipuristetta, joka pääosin tuodaan ulkomailta."

Oaty, Niklas Kaskeala: sivu 8-9 "Ruokavalion ympäristövaikutukset" osiossa pitäisi selkeästi todeta, että nykyinen keskimääräinen ruokavalio Suomessa ylittää selvästi maapallon kantokyvyn rajat.

Toistaiseksi ei ole yleisesti hyväksyttyä menetelmää planetaarisin rajoihin vertaamiseen.

Oaty, Niklas Kaskeala: sivu 9, rivit 16-18 "Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa." Jos kotimaista eläinperäistä ruokaa korvataan tuontikasvipohjaisilla tuotteilla, tuontielintarvikkeiden osuus ilmastovaikutuksista lisääntyy, mutta kokonaisvaikutukset ovat silti pienemmät kuin nykyisessä ruokavaliossa. Tätä lausetta tulisi siis tarkentaa. Tulee myös huomioida, että kasvipohjainen ruokavalio voidaan koostaa yhä enemmän kotimaisista tuotteista, koska kasvipohjaisten elintarvikkeiden kehittäminen etenee jatkuvasti. Samaa kehitystä tapahtuu myös muissa Pohjoismaissa.

Kohta on poistunut.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 9, rivit 31–32 ” Esimerkiksi turvepohjaisten peltojen viljely on suurin maatalouteen liittyvä ilmasto vaikutuksen aiheuttaja Suomessa.”Tässä olisi syytä tarkentaa, miten suuri osuus turvepelloista on eläinperäisen maatalouden rehuntuotannossa.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 9, rivit 36–37 ”Nautataloudella on nykyisellään suuri rooli Suomen maataloudessa, koska se sopii hyvin Suomen luonnonoloihin.”Mihin perustuu väite, että nimenomaan nautatalous sopii hyvin Suomen maatalouteen, kun samalla tiedetään, että se nykyisessä mittakaavassaan aiheuttaa hyvin suuren kuormituksen Suomen ainutlaatuiselle luonnolle?

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 9, rivit 38–29 ”Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia kokonaispinta-alasta.”Tässä yhteydessä tulisi mainita, että peltopinta-alasta noin 70 prosenttia on eläinmaatalouden käytössä.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 10, rivi 7 ” Suomessa peltopinta-alasta ei yleisesti ottaen ole pulaa. Peltopinta-alan osuus maankäytöstä on noin 10 %.”Tässä ei tule huomioiduksi vaihtoehtoiskustannuksia, jossa tätä pinta-alaa voitaisiin käyttää esimerkiksi ilmastonmuutoksen tai luontokadon hillintään. Peltopinta-alasta noin 70 prosenttia on eläinmaatalouden käytössä.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 10, rivit 8–11 ”Maatalouden osuus vesistöjä rehevöittävästä ravinnepäästöistä on suuri. Erityisesti rannikko- ja saaristoalueiden rehevöityminen aiheutuu pitkälti peltoviljelyn ravinnepäästöistä. Maatalouden rehevöittävät päästöt aiheutuvat pääosin peltoviljelystä, joka tuottaa viljaa sekä eläinrehuksi että suoraan ihmisravinnoksi. Tässä olisi syytä mainita, että eläinperäinen ruoka on suurin kuormittaja suomalaisten Itämeri-jalanjäljessä.

Oaty, Niklas Kaskeala sivu 11, rivit 13–17 ” Käytännön ruokavalinnat tehdään tuotetasolla ruokakaupoissa ja esimerkiksi ruokapalveluissa, mutta tuotetasolle kohdistuvaa helposti omaksuttavaa ja hyödynnettävää tietoa tarvitaan lisää tukemaan ympäristöllisesti ja ravitsemuksellisesti kestäviä päätöksiä. Tiedon tuottamiseksi tarvitaan myös vaikutusten arvioimisen menetelmien kehittämistä niin, että ympäristövaikutusten monitahoisuus pystytään ottamaan entistä paremmin huomioon. Tässä voisi huomioida, että valtioneuvoston VNTEAS-selvitys ” Ohjauskeinoja kotitalouksien kulutuksen hiilijalanjäljen pienentämiseen” (2023) arvioi velvoitteen kertoa kuluttajille elintarvikkeiden ilmasto vaikutuksesta joko hylly- tai pakkausmerkinnöin olevan toiseksi tehokkain keino vähentää ruoan ilmasto vaikutuksia. Luonnonvarakeskuksen vetämä LCAFoodPrint-hanke on yhteistyössä ministeriöiden, tutkijoiden ja muiden alan toimijoiden kesken kehittänyt elintarvikkeiden ympäristöjalanjälkiarvioinnille yhdenmukaistettua, tieteeseen perustuvaa ja käytäntöön sovellettavaa menetelmäkehikkoa sekä ohjeistusta ympäristöjalanjäljestä viestimiseen. Hankkeen luoma yhdenmukainen menetelmä mahdollistaisi esimerkiksi pakolliset päästöistä kertovat tuotemerkinnät.

WWF Elisa Niemi: s. 9 rivit 17-18 – ”Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmasto vaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliassa.” Tämä virke on hyvä, mutta lisäksi tulee todeta, että toki kotimainen ruuantuotanto voi vastata kasvavaan kasvipohjaisen ruuan kysyntään ja tarjota yhä enemmän kotimaisia kasvipohjaisia tuotteita. Kokonaisuuteen vaikuttaa paljon se, tuetaanko eläinperäistä tuotantoa jatkossakin selkeästi enemmän kuin kasvipohjaista.

WWF Elisa Niemi: s. 9 rivi 42 – Tässä kohtaa tulisi mainita, että nurmea voidaan jatkoosa tuottaa myös esimerkiksi biomassaksi solumaataloutta varten.

WWF Elisa Niemi: s. 27 rivi 7-9 – ”Palmuöljyn tuotanto on tuotantomaissaan merkittävä metsäkadon aiheuttaja, ja palmuöljyn ilmasto vaikutus ja vaikutus globaaliin luonnon monimuotoisuuteen on kasviöljyistä suurin.” Tässä on hyvä mainita, että toisaalta palmuöljyn kohdalla myös sertifiointiin on panostettu ja öljypalmu pystyy tuottamaan hehtaaria kohden selkeästi eniten ölivä.

Sivu 10, rivi 32. Lyhennettä IPM ei ole avattu. (Maria Lankinen)

Muokattu (s. 98): ”Eloperäisten peltojen viljely on suurin maatalouteen liittyvä ilmasto vaikutuksen aiheuttaja Suomessa. Eloperäiset pellot tuottavat yhtä paljon kasvihuonekaasupäästöjä kuin muut maatalouden toimet yhteensä. Näitä päästöjä ohjataan ensisijaisesti maatalouteen kohdistuvilla ohjaustoimilla. Eloperäisillä mailla nurmien viljely tuottaa merkittävästi vähemmän kasvihuonekaasupäästöjä kuin yksivuotisten kasvien viljely. Tällä hetkellä nurmia käytetään pääasiassa rehuntuotantoon naudoille tai kesantoina (eli niillä ei tuoteta satoa). Nurmien uusia käyttötapoja tutkitaan aktiivisesti.”

Muokattu (s. 98): ”Nautataloudella on merkittävä rooli Suomen maataloudessa ja maatalouden ilmasto vaikutuksessa. Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.”

Kohta on poistunut.

Kohta on poistunut.

Muokattu: Maatalous on suurin vesistöjä rehevöittävä ravinnepäästölähte Suomessa.

- Eniten maatalouden ravinnepäästöjä tulee peltoviljelystä. Koska suurin osa peltopinta-alasta käytetään rehujen viljelyyn, rehujen viljely kotieläintuotantoon aiheuttaa suurimmat ravinnepäästöt maataloudessa.

- Pellon ympärivuotinen kasvipeitteisyys, eroosion vähentäminen myös muilla keinoilla ja lannoituksen optimointi ovat keinoja vähentää ravinnepäästöjä.

Kohta on poistunut.

Kohta on poistunut.

Lisätty: Nykyisin nurmet tuottavat rehua naudoille tai ne ovat kesantoja (eli niillä ei tuoteta satoa), mutta nurmien uusia käyttötapoja tutkitaan.

Palmuöljyn sertifiointi on lisätty.

Termi on poistunut.

Greenpeace, Olli Tiainen: S.9 rivit 4 ja 5. Hyvä, että maataloussektorin kokonaispäästöt avattu. Tätä voisi kuitenkin vielä tarkentaa siten, että kuinka suuri osuus päästöistä allokoiduu eläinperäisen ruuan tuotannolle. Suomen ympäristökeskuksen mukaan 87% maatalouden päästöistä allokoiduu eläinperäiselle tuotannolle. (https://issuu.com/suomenymparistokeskus/docs/sykepolicypolicybrief_ruoka_31-08-2020)

Kohta on tällaisenaan poistunut.

Greenpeace, Olli Tiainen: S. 9 rivit 17-18. ". Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa." Tässä lauseessa unohtuu, että myös kotimaassa voidaan tuottaa ja tuotetaan kasvisproteiineja.

Kohta on poistunut.

Greenpeace, Olli Tiainen: S.10 rivit 44 - 46. Kotimaisen kasvatetun kalan ympäristöhaitoista olisi hyvä nostaa esiin se, että kirjoloheet syövät rehukuksia, jonka kalastusta Komissio halusi rajoittaa vuonna 2023 kantojen romahdettua kriittiselle tasolle. Lisäksi kirjoloheet syövät soijaa ja siten lohien viljelyyn liittyy samoja globaaleja lajikatoa aiheuttavia ongelmia kuin sikojen ja siipikarjan kasvatukseenkin.

Kalankasvatuksen ympäristövaikutuksia kuvaava kappale on poistettu. Kalaan liittyvät asiat kuvataan kappaleessa Suositellut rukavallinnat.

Greenpeace, Olli Tiainen: S. 22. rivi 38. Hyvä, että suoraan ihmisravinnoksi menevän soija ja sen ympäristöystävällisyys nostettu esiin.

Kiitos. Ei muutostarvetta.

Greenpeace, Olli Tiainen: S.24 rivit 7-8. Olisi syytä nostaa esiin myös rehun vaikutus luontoon. "Kasvatetuilla kaloilla on suurempi ilmastovaikutus kalastettuihin kaloihin verrattuna rehun tuotannon seurauksena. Lisäksi kalojen soijarehun vuoksi kalankasvatukseen liittyy samoja globaaleja luontovaikutuksia kuin siipikarjan ja sikojenkin kasvatukseen. "

Ei muutostarvetta.

Maija Ylilauri, UEF: s. 8, r. 41-43. Viitataan "ympäristövaikutuksilla" kielteisiin ympäristövaikutuksiin? Jos näin on, ilmaisu olisi hyvä täsmentää jollakin tapaa, sillä ympäristövaikutus voinee olla myös myönteinen.

Ympäristötieteissä ympäristövaikutukset ovat lähtökohtaisesti kielteisiä.

Eläinoikeuspuolue: s 10 rivi 4 Regeneratiivisissa ja agroekologisissa viljelyssä saadaan maan kuntoa parannettua ja erinäisissä tutkimuksissa on voitu todeta viljasatojen määrällisesti kasvavan. Onko näitä tutkimuksia huomioitu tätä tekstiä kirjoitettaessa?

Ruoan ympäristövaikutusten kuvaus perustuu laajaan tieteelliseen näyttöön.

Eläinoikeuspuolue: s 10 rivi 40: Suositusluonnoksessa mainitaan, että sisävesien ja Itämeren kalakannat kestävissä hyvin nykyistä suuremman kalastuksen. Onko tehty laskelmia, kuinka paljon voidaan siirtää lihasta ja kasvatetusta kalasta villiin kalaan? Vuonna 2022 (2023 tilastoa ei vielä saatavilla) sisävesissä kalastettiin kaupallisesti 5 132 000 kiloa kalaa ja ja kalaa viljeltiin 16 281 000 kiloa. Vuonna 2023 siipikarjan lihaa tuotettiin 143 580 000 kiloa ja naudanlihaa 85 390 000 kiloa. Onko näiden lukemien valossa järkevää ravintosuosituksissa (joilla on suuri vaikutus ruokajärjestelmän muutoksessa) suositella lisättävän jonkin eläinlajin kulutusta? Vähintään pitäisi olla kunnolliset laskelmat, joista näkee minkä suuruinen lisäys on vielä eri kalalajikantojen osalta kestävä. Lisäksi pitää huomioida eri kalojen kalastuksen lisäämisen vaikutukset ekosysteemiin (esim. hauen kalastuksen lisäämisen vaikutus särkikantaan) ja kaupallisen kalastuksen lisäämisen vaikutukset verkkoihin jääviin uhanalaisiin kaloihin (esim. ahvenverkkoihin tarttuu uhanalaisia lajeja).Lisäksi kalojen tietoisuuden tutkimuksessa on menty harppauksia eteenpäin. Tulevaisuudessa on huomioitava nekin seikat, jotka nyt jo tiedetään varmuudella: kala on tunteva yksilö, joka tuntee kipua ja joka vedestä pois nostettuna kuolee tukehtumalla. Kaupallisessa kalastuksessa näiltä kärsimystä aiheuttavilta toimitilta ei voida välttyä.

Kalakantojen kestävyys on otettu huomioon.

Eläinoikeuspuolue: s 9 rivi 39 Suosituksessa ei ole järkevää perustella naudantuotannon sopivuutta Suomen ruoantuotannossa, koska ekologiset haitat kumoavat nurmien käytöstä saatavan hyödyn. Nautojen metaanipäästöillä on iso ilmastolle haitallinen vaikutus. Lisäksi, jos halutaan tuotantoeläimille mahdollisimman lajityypillistä elämää, niin se tarkoittaa mittavia nurmilaitumien lisäyksiä. Metsien kaataminen tai ketojen ja niittyjen muuttaminen laidunnettaviksi nurmialueiksi ei ole biodiversiteetin kannalta kestävä. Kun nurmea ja viljaa ei tarvitse enää tulevaisuudessa kierrättää tehottomasti eläinten kautta, saadaan heikkotuottoisimmat nurmialueet ennallistettua metsiksi, kedoiksi ja niityiksi. Tulevaisuudessa jäljelle jääneelle nurmelle löytyy muutakin käyttöä kuin kierrättää se nautojen kautta. Nurmi sopii biopolttoaineen tai ihmisravinnoksi soveltuvan proteiinin lähteeksi.

Muokattu: Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.

HK Scan s. 41, r. 12: Ilmasto- ja ympäristövaikutusten sanotaan perustuvan tieteellisiin tutkimuksiin. Tällä hetkellä kuitenkin haasteena ovat toisistaan poikkeavat hiilijalanjäljen laskentamallit ja päästökertoimet, jotka eivät huomioi suomalaisen ruoantuotannon erityispiirteitä. Yritykset ja muut tahot ottavat myös ripeään tahtiin uusia ympäristöystävällisiä käytäntöjä käyttöön, jolloin tutkimusdata laahaa vääjäämättä käytännön takana. Tämän vuoksi suositusten nojaaminen tiukasti ympäristönäkökulmiin on ongelmallista, koska kehitys ja toimitavat etenevät tutkimusjulkaisuja nopeammin.

Ympäristövaikutuksiin liittyvät päätelmät perustuvat pitkälti suomalaisiin tutkimuksiin.

WWF Elisa Niemi: s. 27 rivi 7-9 – ”Palmuöljyn tuotanto on tuotantomaissaan merkittävä metsäkadon aiheuttaja, ja palmuöljyn ilmastovaikutus ja vaikutus globaaliin luonnon monimuotoisuuteen on kasviöljyistä suurin.” Tässä on hyvä mainita, että toisaalta palmuöljyn kohdalla myös sertifiointiin on panostettu ja öljypalmu pystyy tuottamaan hehtaaria kohden selkeästi eniten öljyä.

Palmuöljyn sertifiointi on lisätty.

WWF Elisa Niemi: s. 28 – Hyvä, että mainitaan kahvin monimuotoisuusvaikutukset ja vähäinen kulutus ympäristösyistä. Tässä kohtaa voisi nostaa esiin myös vastuullisuussertifioinnit, että ne ovat yksi työkalu, joiden avulla voidaan parantaa tuotannon kestävyttä. Ne liittyvät myös kaakaon, jonka ympäristövaikutukset on nostettu esiin s. 9 ja 27.

Ei muutostarvetta.

WWF Elisa Niemi: s. 25 rivi 20 tulee mainita, että merkittävästi korkeampi kuin kasviproteiineilla.

Ei muutostarvetta

WWF Elisa Niemi: s. 24 – Hyvä että laidunnus on mainittu. Riveille 33-34 tulisi lisätä: ”Pihvi- ja lampaanlihan tuotanto perustuu Suomessa usein laidunnukseen, mikä edistää luonnon monimuotoisuutta” – erityisesti jos kyseessä on luonnonlaidunnus. (Ajatusviivan jälkeinen osio on lisäysehdotus.)

Totta, mutta tilarajoitteiden takia ei lisätty.

Fazer: 9, r 12-14: Miksi mallinnustaskelmissa selvitettiin vain lihan vähentämisen vaikutusta ympäristökestävyyteen eikä huomioita lainkaan maitovalmisteiden vähentämisen merkitystä, vaikka maitovalmisteiden suositeltu käyttömäärä on pienempi kuin 2014 suosituksissa (5-6 dl nestemäisiä maitovalmisteita ja 2-3 viipaleetta juustoa). Fazer: s. 9, r 20-21: Miksi listataan sekä kaakao että suklaa? Pitäisikö puhua kaakaotuotteista?

Maidon määrä on mallinuksissa asetettu uuden suosituksen mukaiselle tasolle.

Fazer: Onko suklaan ja kaakaon käyttömäärät merkittävän suuria vrt. broilerinlihan käyttömäärään?

Jotta ei jää epäselväksi mihin elintarvikkeisiin viitataan. Biodiversiteettivaikutus perustuu ruokavaliotasoon eli keskimääräisessä ruokavaliassa kaakaotuotteet nousivat merkittäväksi tekijäksi (Kyttä et al. 2023) Korjattu.

Fazer: s. 9, r 36: Suomen maataloudessa erikseen kirjoitettuna

Fazer: s. 9, r 42: , lausetta tulisi jatkaa: „ jossa leipäviljaa ei pysty viljelemään.

Kohta on tällaisena poistunut. Ei muutostarvetta.

Mara: s. 10, r. 40-46 ja s. 24, r. 3-13 Kalaa käsittelevissä kohdissa painotetaan kotimaisen luonnonkalan ekologista kestävyttä ulkomaiseen kalaan verrattuna. Näkemys on tulevaisuuteen tähtäävissä suosituksissa ymmärrettävä. Käytännössä tavoitteesta kuitenkin ollaan kaukana: esimerkiksi luonnonkalaa hyödyntäviä valmisteita ja puolivalmisteita ei ole riittävästi saatavissa, ja silloin, kun järvikalaa tarjotaan, asiakkaat eivät ruokapalveluyritysten kokemusten mukaan halua syödä sitä. Muutokseen tarvitaan eri osapuolten yhteistyötä ja resursseja tuotekehitykseen, ja kuten lihan käytön vähentämisessäkin, muutoksen on tapahduttava riittävän hitaasti.

Kiitos palautteesta ja asian nostamisesta esille. Muutosnopeus on merkittävä asia monessakin kohtaa: muutosta pitäisi tehdä nopeasti, mutta se on hankalaa ja joskus mahdotonta. Muutoksen tueksi tarvitaan määrätietoista kehittämistä ja osin myös tutkimusta itse muutoksesta. Asia on mainittu toimenpideoiossa palkokasvien kohdalla.

Mara: Sivulla 11 (r. 16-17) todetaankin: ”Tiedon tuottamiseksi tarvitaan myös vaikutusten arvioimisen menetelmien kehittämistä niin, että ympäristövaikutusten monitahoisuus pystytään ottamaan entistä paremmin huomioon.” Arvioinnin läpinäkyvyyttä on pyritty lisäämään ja menetelmiä kehittämään mm. Luken LCAFoodPrint-hankkeessa, mutta työn tulokset eivät sellaisenaan siirry laskureiksi ruokapalveluyritysten käyttöön. Ruoan ilmastovaikutukset syntyvät pääosin alkutuotannossa, joten ruokapalvelutoimijat ovat riippuvaisia elintarvikeketjussa tuotetusta ja välitetystä tiedosta. Eri kokoisten toimijoiden mahdollisuudet hyödyntää olemassa olevaa tietoa eroavat toisistaan: pienimmillä yrityksillä ei välttämättä ole käytössään tietojärjestelmää ilmastovaikutusten arviointiin, vaan kaikki haluttu tieto on kerättävä ja laskettava työläästi käsin. Ei ole toivottavaa, että merkittävä osa ruokapalveluihin tarkoitetuista niukoista resursseista suuntautuu erilaisia konsulttipalveluita, esimerkiksi hiilijalanjälkilaskentaa, markkinoiville yrityksille.

Ei muutostarvetta.

Mara s.11 r. 6-8 Tekstin mukaan ”Ruokalistoilla ilmoitettavat aterioiden ilmastovaikutukset mahdollistavat ilmastovaikutusten tarkastelun jo ruokalistojen suunnitteluvaiheessa ja raaka-ainevalinnoissa.” Lause on epäselvä: eikö pikemminkin päinvastoin ilmastovaikutusten huomioon ottaminen suunnittelu- ja hankintavaiheessa mahdollista sen, että ne ilmoitetaan ruokalistoilla?

Komentissa väärä sivunumero. Tekstiä on muokattu kappaleen TOIMEENPANO JA SOVELTAMINEN osiossa Vastuullisuus.

r. 13-14 Kehäviittaus, viitataan ravitsemussuositukseen itseensä.

Viitataan luultavasti kappaleeseen Vastuullisuus.

r. 15-20 Kohdissa on rinnastettu hyvin eri abstraktiotason asioita. Käytännön toimintavinkit voisi olla hyvä taitossa eriyttää esimerkiksi tee näin -laatikoiksi.

Kiitos kommentista

r. 19-20 Kansallisen hankintastrategian huomioon ottaminen on lähinnä kilpailuttajan tai palvelun tilaajan tehtävä, ei ruokapalveluja toteuttavan yrityksen.

Kohtaa on muokattu.

MIK: I urvemarta lukuun ottamatta Suomessa paastot eivät ole korkeampia kuin muualla.

Päinvastoin on tutkimuksellista näyttöä, että maidon- ja lihantuotannossa päästöt alempia kuin yleiset kansainväliset tulokset. Tämä johtuu tehokkaasta tuotannosta, soijan käytön vähäisyydestä ja elintarviketeollisuuden sivutuotteiden tehokkaasta hyödyntämisestä.

Ei vaadi toimenpiteitä.

MTK: Luonnoksessa esitetty tavoite viljelyn monipuolistamisesta mm. pellavan ja hampun alaa lisäämällä on sinänsä kannatettavaa, mutta pohdinnassa sivuutetaan täysin ehdotuksen taloudellinen kestävyys ja muut realiteetit. Useimmilla välikasveilla on varsin vähäiset markkinat ja maatilayrityksillä ei ole taloudellisia resursseja pitää tuotannossa kasveja, joille ei ole kannattavaa markkinaa.

monivuotiset nurmikasvit ovat pellon ekosysteemin kannalta parempia kuin yksivuotiset viljelykasvit. Lampaat ja naudat tarvitsevat sekä laitumia että nurmea. Siksi ne ovat monimuotoisuuden ja maataloustuotannon kestävyuden kannalta arvokkaita. Suositusten mukainen kotieläintuotannon voimakas vähentäminen vähentää siis monimuotoisuuden kannalta arvokkaita laitumia ja nurmia. Nurmiviljelyssä maa muokataan 4-5 vuoden välein, lähes kaikessa muussa viljelyssä, pl. suorakylvettävä vilja, maa muokataan vuosittain. Uusien kasvilajien tuominen laajaan viljelyyn lisää olosuhteissamme myös satoriskiä, jos esimerkiksi laajennetaan palkokasvien viljelyalaa ja lisätään nyt vähän viljelyssä olevia lajeja. Pohjoisissa kasvuolosuhteissa vaihtelu vuosien välillä on suurta ja on merkittävä riskitekijä.

Yleiset kommentit, punainen liha ja siipikarja, s. 24-25

MTK: Suosituksessa puhutaan punaisen lihan ympäristövaikutuksista ja mainitaan, että sikojen ruokinnassa käytetään soijaa. Sianlihantuotannon ilmastopäästöt ovat Suomessa hyvin lähellä siipikarjanlihan ilmastopäästöjä, mitä ei tekstissä tuoda esille lainkaan. Soijan käyttö sian rehustuksessa korostuu tekstissä, vaikka sikatuotannossa päästään Suomessa jo jopa soijattomaan ruokintaan ja valtaosa sian proteiiniinlähteestä on muuta kuin soijaa, millä on iso vaikutus tuotannon hiilijalanjälkeen ja biodiversiteettiä vaikutuksiin.

MtK: Suosituksessa jätetään mainitsematta se, että soijan ympäristöhaitallisuus perustuu siihen, että osa soijasta viljellään metsäkatoa aiheuttaneilla alueilla, mutta tosiasiaa maailmalta on saatavilla soijaa, jonka viljelyn luontovaikutus on maltillisempi kuin sellaisen soijan viljely, joka on aiheuttanut lähiaikoina metsäkatoa.

MTK:Yleiset kommentit, prosessoidun lihan kulutussuositus, s. 25

Prosessoituihin lihatuotteisiin käytetään pääosin raaka-aineina sellaisia ruhon osia, joita länsimaissa harvoin kulutetaan sellaisenaan. Näin ollen, mikäli prosessoitujen lihatuotteiden kulutusta rajusti vähennetään, se tulee heikentämään ruoaksi tuotetun eläimen käyttöastetta, kun nämä valmisteisiin käytettävät ruhonosat joudutaan markkinatilanteen mukaan käyttämään raaka-aineena ruokaketjun ulkopuolella. Ruokaketjusta ulos ohjattavat ruhonosat tyypillisesti myydään edelleen prosessoitavaksi esimerkiksi biopoltoaineeksi, lannoitteeksi, bioperäiseksi raaka-aineiksi, lääketieteellisiin tarpeisiin tai rehuksi esimerkiksi turkistuotantoon. Koko ruokaketjun taloudellisuuden kannalta on tärkeää pitoisuus korotettuihin raaka-aineisiin ohjautumista ruokaketjuun, minkä prosesoidut lihavalmisteet osaltaan takaavat. On syytä huomioida, että prosessoitujen lihavalmisteiden kulutuksen vähentämisellä on myös vaikutus tuotannon ilmastovaikutuksiin, mutta sitä ei ole analysoitu. Koska prosessoimattomien lihatuotteiden kysyntään ei pystytä tälläkään hetkellä kotimaisella tuotannolla täysin vastaamaan on syytä suhtautua varoen siihen, tulisiko tällä suosituksella ohjata pois prosessoitujen lihatuotteiden kulutuksesta, jos tilalle tuodaan kulutustarvetta täydentämään luonto- ja ilmastovaikutuksiltaan tuntemattomia tuote-eriä.

MTK: s.9 r. 2-8 Ruuantuotannosta puhutaan ongelmakeskeisenä ympäristöhaittojen aiheuttajana. Ruuantuotannolla ja koko ruokaketjulla on vaikutusta ympäristöön, kuten kaikella ihmisen toiminnalla, mutta miksi näin negatiivinen sävy, jotain on kuitenkin syötävä? Kappale keskittyy pelkkään ruuan alkutuotantoon, ei muihin ruokaketjun toimijoihin, ja sysää vastuun pelkästään kuluttajalle "ruokavalinnoilla voi vaikuttaa..."

Ympäristövaikutuksia käsittelevä kohta perustuu ympäristövaikutuksiin ja (agro)ekologisiin näkökulmiin.

Näitä eri näkökulmia on pyritty esittämään teksissä tutkimusnäyttöön perustuen.

Muokattu: Sianlihan ilmastovaikutus on huomattavasti naudaneliästä pienempi. Toisaalta sianlihan tuotannolla ei ole laidunuksesta johtuvia positiivisia vaikutuksia paikalliseen luonnon monimuotoisuuteen, kuten naudaneliäksen tuotannolla voi olla. Suomessa sikojen ruokinnassa hyödynnetään paljon elintarviketuotannon sivuvirtoja, joita ei voi käyttää suoraan ihmisten ravinnoksi ja ruokinnassa käytetään vain vähän tai ei ollenkaan soijarehua. Myös eläintuotannossa rehuna käytetty vilja on usein suoraan elintarviketuotantoon sopimatonta. Tuontisianlihan tuotannossa käytetään yleensä enemmän soijaa, jolla on merkittäviä ympäristövaikutuksia tuotantomaisissa.

Soijan sertifiointi on lisätty.

Prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen positiivisia terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten päätehtävä.

Mallinuksissa on huomioitu prosesoidun lihan merkitys, myös ilmastovaikutuksiin. Huolimatta siitä, prosesoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen positiivisia terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten päätehtävä. Ruokavalion ympäristövaikutukset -kappaleen (uusi otsikko: Ruuan ympäristövaikutukset) aukikirjoitettuna lähtökohtana on se, että ruokaa tarvitaan hyvän ravitsemuksen tuottamiseen - ja se tapahtuu kuluttajien toimesta. Maataloutta on käsitelty erikseen, koska suurin osa ruuan ympäristövaikutuksista syntyy siellä. Maininta muista vaiheista lisätty. Ympäristövaikutus terminä viittaa ympäristötieteessä tyypillisesti negatiivisiin vaikutuksiin.

MTK: s. 9, r. 13-14 Väite "suurin osa nykyisen suomalaisen ruokavalion ilmastovaikutuksista aiheutuu eläinperäisten tuotteiden käytöstä, erityisesti nautanlihasta ja maitovalmisteista" on epämääräinen. Kuinka paljon on suurin osa, ja mistä määrästä? Mihin määrä suhteutuu? Toisaalla dokumentissa kerrotaan ympäristövaikutusten riippuvan tuotantotavoista, eikä siksi ulkomailta laskettuja, sikäläisiin tuotantotapoihin perustuvia lukuja voi käyttää tässä sellaisinaan. Eläinperäisissä tuotteissa on ravitsemuksellisesti korkealaatuisia tuotteita.

Lisätty prosenttiluku eläinperäisten tuotteiden käytön osuudesta ruokavalion ilmastovaikutuksissa (65%). Tieto perustuu RuokaMinimi-hankkeen tuloksiin (Saarinen ym. 2019), jossa ilmastovaikutuksissa on huomioitu suomalaiset tuotantotavat.

MTK: s. 9, r. 15-18 Kappaleessa mainitaan Suomen korkeasta omavaraisuusasteesta, ja seuraavaksi todetaan, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat ison osan ilmastovaikutuksesta. Tämän voi tulkita niin, että kotimaisuus tai huoltovarmuus ovat negatiivisia asioita tai siten, että tuontiruuan ilmastovaikutus on vähäisempi. Jos ruokavalion kotimaisuus vähenee, on riskinä, että tuontikasvituotteita tuotetaan niukoilla vesivarjoilla, jotka ovat paikallisten ihmisten kannalta elintärkeitä. Jos kulutetun ruuan kotimaisuusaste vähenee, heikentyy mahdollisuuttamme ohjata ruokavaliomme taustalla olevaa tuotantoa yhä kestävämmäksi.

Teksti on muuttunut eikä kyseisenlaisia kohtaa enää ole.

MTK: s. 9, r. 21-22 Suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään vähemmän soijaa kuin kansainvälisessä vertailussa, koska suomalaisessa rehustuksessa on sivutuotteisiin ja viljan kuorintaan liittyviä panostuksia. Nautakarjalouteen liittyvä laidunnus ja nurmituotanto lisäävät monimuotoisuutta. Sen sijaan esimerkiksi kasviproteiinin tuotanto lisää yksivuotisiviljelyä ja siten esimerkiksi pellon muokkaustarvetta.

Näitä asioita on kuvattu. Ei muutostarvetta.

MTK: s. 9, r. 38 Suomen maapinta-alasta peltoa on noin 7 % (Luke).

Kohta on poistunut.

MTK: s. 9, r.39 Suomen peltoalasta tällä hetkellä nurmilla, ekojärjestelmän nurmialoilla ja erilaisilla kasvipeitteisillä kesannoilla yms. on noin 45 % peltoalasta. Merkittävä osa nurmista ja siis Suomen peltoalasta on jo nyt erilaisten ympäristötoimenpiteiden piirissä.

Ei muutostarvetta. Tekstin tilarajoitteiden takia ei voida mennä näin yksityiskohtaiselle tasolle.

MTK: s. 9, r. 43-44 Hamppu ja pellava ovat vanhastaan Suomessa viljeltyjä kasveja. Niissä ei kuitenkaan ole lainkaan potentiaalia laajasti viljeltäviksi nykyisessä markkinassa. Niiden tuominen esimerkiksi tässä yhteydessä on asiantonta ja harhaanjohtavaa.

Teksti perustuu ympäristövaikutuksiin.

MTK: s. 10, r. 1-7 Luomutuotannon matalammat sadot ovat kannattavuuden näkökulmasta primääri ongelma. Ilmaston kannalta luomun tarvitsema isompi peltoala on merkittävä ongelma, koska se lisää vastaavasti luomun ilmastopäästöjä. Merkittävä osa luomutuotantoa ovat voimakkaasti muokattavat avokesannot.

Ei muutostarvetta.

MTK: s. 10, r.7 Suomen maapinta-alasta peltoa on noin 7 % (Luke).

Kohta on poistunut.

MTK: s. 10, r. 12-25 Perusmaatalousalueilla tapahtuneet luonnon monimuotoisuuden muutokset ovat suhteellisen rajallisia. Merkittävämpää on luonnonlaitumien ja perinnebiotooppien heikentyvä kehitys, koska niillä monimuotoisuus on erittäin runsasta. Näiden arvokkaiden alueiden vähentyminen on osittain johtunut maatalouden tehostumisesta, mutta osittain syynä on näiden alueiden jäämisestä maatalouden ulkopuolelle joko inuitomaaksi tai se on muuttunut metsäksi

Ei muutostarvetta.

MTK: s.10, r. 27-34Epämääräistä tekstiä, jota lukijan voi olla vaikea hahmottaa. "Paljon enemmän- paljon vähemmän", tai "pitoisuudet laskevat hitaammin" tai "löydetty enemmän" mitä nämä käytännössä tarkoittavat maataloutta tuntemattomalle lukijalle, jää liikaa tulkinnanvaraana tai herättää hämmennystä. Voiko esimerkiksi lauseen, jossa todetaan vihannespelloilta löydetyn enemmän jäämiä, tulkita siten, että vihanneksia ei ole turvallista syödä? IPM-viljelytapa mainittu, mutta ei selitetty. Kappaletta tarkennettava, tai jätettävä pois. Ruokaviraston sivuilla tarvittaessa hyvää tietoa torjunta-aineista. Huomioitava myös, että kasvinsuojeluaineet ovat yksi tapa torjua ruokahävikkiä. Kasvinsuojeluaineiden tarkoitus on varmistaa osaltaan kasvinterveys ja laadukkaat kuluttajatuotteet. Ruokaviraston mukaan kotimaisissa kasviperäisissä tuotteissa on vähemmän kasvinsuojeluainejäämiä kuin vastaavissa tuontituotteissa ja erityisesti EU:n ulkopuolelta tulevista tuotteista jäämäsiksi on suuri. Suomessa Tukes valvoo tarkasti kasvinsuojeluaineiden turvallisuutta ja turvallista käyttöä, sekä ympäristön että käyttäjän näkökulmasta.

Kohta on poistunut.

MTK: s. 22, r. 9-13: Alhaisen ilmastovaikutuksen lisäksi huomioitava, että perunalla on pieni vesijalanjälki.

Ei muutostarvetta.

MTK: s. 22, r. 11-12"Perunan viljelyssä käytetään kuitenkin kasvitautien torjunta-aineita, millä voi olla paikallisesti monimuotoisuutta heikentävä vaikutus." Epätarkka lause, "voi olla" on liian tulkinnanvarainen ja epämääräinen. Lausetta tarkennettava, tai jätettävä pois. Ruokaviraston sivuilla tarvittaessa hyvää tietoa torjunta-aineista. Huomioitava myös, että kasvinsuojeluaineet ovat yksi tapa torjua ruokahävikkiä. Kasvinsuojeluaineiden tarkoitus on varmistaa osaltaan kasvinterveys ja laadukkaat kuluttajatuotteet. Suomessa Tukes valvoo tarkasti kasvinsuojeluaineiden turvallisuutta ja turvallista käyttöä, sekä ympäristön että käyttäjän näkökulmasta.

Torjunta-aineista Suomessa on käyttömäärätietoja, mutta ei vielä kovin paljon ympäristöjäämätietoja. Tämä on todettu Ruoan ympäristövaikutus -kappaleessa.

MTK:s. 24, r. 29-30 Tämä on ympäristövaikutuksia käsittelevä kohta, jossa on turha puhua muusta. Siksi ehdotetaan poistettavaksi lause: "Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen punaisen lihan kulutus vähenee merkittävästi."

Lause korjattu: Suomalaisen ruokavalion ilmastovaikutuksen vähentämisen kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen nautanlihan kulutus vähenee merkittävästi.

MTK: s. 24, r. 36 Tässä olisi syytä mainita, että nautojen ja lampaiden rehut ovat pääosin ihmisravinnoksi kelpaamattomia ja myös huomattava osa niiden tuottamiseen käytettävästä maasta on muun ruoan tuotantoon käytökelvotonta.

Nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on käsitelty Ruoan ympäristövaikutukset -kappaleessa.

MTK: s. 26, r. 5-12 Suomessa nurmeen pohjautuvaan maidontuotantoa on kautta maan, joten on luonnollista, että maitotuotteet muodostavat merkittävän osan suomalaisesta ruokavaliosta. Maidontuotannolla on ympäristövaikutuksia. Suomessa ympäristövaikutuksia pyritään taklaamaan ja kestävyyttä edistämään yrityksiensä kansainvälisiin kilpailijoihinkin verrattuna kunnianhimoisin tavoittein ja ohjelmin. Nurmeen pohjautuva tuotanto ja alalla jo tehty työ näkyy mm. Suomalaisen maidon alhaisempana hiilijalanjälkenä. Maitotuotteiden keskinäistä ilmastovaikutusta vertailtaessa on huomioitava myös tuotteiden erilainen ravintoainepitoisuus. Naudat syövät suoraan ihmiselle käyttö kelvotonta nurmea ja nurmi kasvaa usein hyvin myös olosuhteissa, missä suoraan ihmisten kulutukseen kelpaavia kasveja ei pystytä viljelemään. Maitotiloilla on myös merkittävä merkitys maaseudun elinvoimaisuuteen.

MTK: s. 27, r. 36-37 Sokerijuurikkaan viljelyssä käytetään... > epämääräinen lause, mitä on paljon tässä yhteydessä, tai miten "voi olla vaikutusta monimuotoisuuteen" pitäisi lukijan tulkita? Jos puhutaan sokerijuurikkaan viljelyn ympäristövaikutuksista, on syytä mainita myös, että syväjuurisenä kasvina sokerijuurikas on erinomainen kasvinvuorotuskasvi, sillä se auttaa parantamaan maaperän rakennetta ja ravinteiden saatavuutta seuraavia viljelykasveja varten.

MTK: s. 29, r. 40-43 Miksi kotitalouksissa syntyvän hävikin merkitystä vähätellään? Suomessa Luke on tutkinut ansiokkaasti ruokahävikkiä, ja vertaa kansantajuisesti kotitalouksien ruokahävikin vastaavan 139000 henkilöäuton kasvihuonekaasupäästöjä, 2021 vuonna 347 miljoonaa kiloa ruokaa.

MTK: Koko arvoketjun taloudellisuuden kannalta on tärkeää priorisoida kotieläinraaka-aineen ohjautumista ruokaketjuun, minkä prosessoidut lihavalmisteet osaltaan takaavat. On syytä huomioida, että prosessoitujen lihavalmisteiden kulutuksen vähentämisellä on myös vaikutus tuotannon ilmastovaikutuksiin, mutta sitä ei ole analysoitu. Koska prosessoimattomien lihatuotteiden kysyntään ei pystytä tälläkään hetkellä kotimaisella tuotannolla täysin vastaamaan on syytä suhtautua varoen siihen, tulisiko tällä suosituksella ohjata pois prosessoitujen lihatuotteiden kulutuksesta, jos tilalle tuodaan kulutustarvetta täydentämään luonto- ja ilmastovaikutuksiltaan tuntemattomia tuote-eriä.

Prosessoituihin lihatuotteisiin käytetään pääosin raaka-aineina sellaisia ruhon osia, joita länsimaissa harvoin kulutetaan sellaisenaan. Näin ollen, mikäli prosessoitujen lihatuotteiden kulutusta rajusti vähennetään, se tulee heikentämään ruoaksi tuotetun eläimen käyttöastetta, kun nämä valmisteisiin käytettävät ruhonosat joudutaan markkinatilanteen mukaan käyttämään raaka-aineena ruokaketjun ulkopuolella. Ruokaketjusta ulos ohjattavat ruhonosat tyypillisesti myydään edelleen prosessoitavaksi esimerkiksi biopoltoaineeksi, lannoitteeksi, bioperäisiksi raaka-aineiksi, lääketieteellisuuden tarpeisiin tai rehuksi esimerkiksi turkistuotantoon.

ETL: s. 9, r. 20: Miksi listataan sekä kaakao että suklaa? Pitäisikö puhua kaakaotuotteista? Lisäksi lauseesta saattaa saada vaikutelman, että maailmanlaajuisen lajikadon suurimmat aiheuttajat ovat juuri suomalaisten kuluttamat broilerit, kahvit, kaakaot jne. Ehdotetaan muotoiltavaksi uudelleen: Maailmanlaajuisesti eniten lajikatoa aiheuttavat ruoat, joita myös Suomessa kulutetaan, ovat...

ETL:s. 9, r. 22: Suomalainen broilerintuotanto on käyttänyt vastuullisesti tuotettua soijaa jo vuosikymmeniä ja kesällä 2023 voimaantullut metsäkatoasetus estää luonnon monimuotoisuutta heikentävän soijan markkinoille saattamisen ja sitä kautta elintarvikeketjuun päätyminen 30.12.2024 lähtien.

ETL: s. 9, r. 37: Märehtijöiden metaanin haitallista roolia on yliarvioitu. Suuri osa ilmastovaikutuksista tulee kylläkin metaanista, mutta tämä on kiertävää hiiltä, joten se ei lisää hiilen määrää ilmakehässä. Viimeisellä raportointikierröksellä IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) totesi, että märehtijöiden tuottaman metaanin ilmastoa lämmittävä vaikutus on yliarvioitu 3-4-kertaisesti tilanteessa, jossa eläinten lukumäärä on vakio (IPCC 2021). Jos ja kun päästöt pienenevät, kuten Pohjoismaissa on todistettu tapahtuvan (esim. Huhtanen ym. 2022), laskentavirhe on paljon suurempi. Lisäksi meillä on jo varsin tehokkaita tekniikoita metaanipäästöjen vähentämiseksi, jopa 30 %:n lisävähennys voidaan saavuttaa nopeasti.

ETL: s. 9, r. 41: Naudantuoannon yhteydessä tulisi mainita myös nurminiityt luonnon monimuotoisuuden lisääjinä.

Nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on käsitelty Ruoan ympäristövaikutukset -kappaleessa. Maidon ravitsemuksellinen merkitys on otettu huomioon.

Ei muutostarvetta. Sokerijuurikkaalla on ruokavaliion ympäristövaikutuksille vain pieni merkitys.

Tutkimusnäyttöön perustuen ruokahävikin merkitys suhteessa ruokavaliion ympäristövaikutuksiin on pieni.

Prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten päätehtävä.

Prosessoidun lihan suosituksella tavoitellaan näyttöön perustuen terveysvaikutuksia, mikä on ruokasuositusten päätehtävä.

Muokattu: Lajikatovaikutusta voidaan tarkastella monella eri arviointitavalla, joista maankäyttöön keskittyvä arviointitapa on yleisin. Näin tarkastellen eniten lajikatoa aiheuttavat elintarvikkeet suomalaisessa ruokavaliossa ovat broilerinliha, kahvi, kaakao ja suklaa.

Soijan sertifiointi on lisätty.

Kohta on poistunut.

Laidunnus on lisätty.

s. 24, r. 28: Punaisen lihan ympäristövaikutukset käsitellään yhdessä, keskittyen nautaan, vaikka esim. porsaanlihan hiilijalanjälki on Suomessa lähempänä broileria. Suomalaisella tuotantotavoilla on paljon vastuullisuuteen liittyviä vahvuuksia, kuten antibiootittomuus, eläinterveys, vähäinen soijan käyttö rehuissa ja runsaat vesivarat. Osana ruokaturvaa ja huoltovarmuutta tulisi myös lihan kohdalla kannustaa valitsemaan kotimainen tuote. Pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa punaisesta lihasta mainitaan parempina vaihtoehtoina esimerkiksi ympäristövaikutukseltaan pienempi sianliha sekä maidontuotannon sivutuotteena syntyvä naudanliha, tämä on kuitenkin unohdettu kotimaisissa suosituksissa.

Punaistalihaa koskeva kohta on muokattu ja lisätty selkeämmin vertailu kotimaisen ja tuontilihan välillä ja erotettu sianlihan selkeämmin. Edelleen kuitenkin käsitellään vain ympäristövaikutuksia.

24, r. 34: Kappaleeseen tulisi lisätä täsmennys, että kotimaisen naudanlihan kasvatukseen ei käytetä soijaa ja sikojen ruokinnassa mahdollisimman vähän soijaa.

Kohtaa täsmennetty.

ETL: s. 41, r. 12: Ilmasto- ja ympäristövaikutusten sanotaan perustuvan tieteellisiin tutkimuksiin. Tällä hetkellä kuitenkin haasteena ovat toisistaan poikkeavat hiilijalanjäljen laskentamallit ja päästökertoimet, jotka eivät huomioi suomalaisen ruuantuotannon erityispiirteitä. Yritykset ja muut tahot ottavat myös ripeään tahtiin uusia ympäristöystävällisiä käytäntöjä käyttöön, jolloin tutkimusdata laahaa vääjäämättä käytännön takana. Tämän vuoksi suositusten nojaaminen tiukasti ympäristönäkökulmiin on ongelmallista, koska kehitys ja toimintatavat etenevät tutkimusjulkaisuja nopeammin.

Ympäristövaikutuksiin liittyvät päätelmät perustuvat pitkälti suomalaisiin tutkimuksiin.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto, s. 9 rivi 15–18 ”Suomessa ruoan omavaraisuusaste on varsin korkea. Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavalion ilmastovaikutuksesta. Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa.” Tässä yhteydessä on huomioitava muitakin kestävyysulottuvuuksia kuin ainoastaan ilmastovaikutus, sillä näin kapea tulokulma aiheeseen vääristää kokonaisuutta. Kappaleessa yhdistetään merkittävällä tavalla korkea omavaraisuusaste ja sen seuraukset isoihin ilmastovaikutuksiin Suomessa ja annetaan liian yksinkertaisella tavalla ymmärtää, että tuontiruokaa yleisesti olisi suosittava pienempien ilmastovaikutusten perusteella. Olisi myös hyvä pohtia, onko eettistä, että tuontiruokaa kautta viedään suomalaisten syömään ruoan hiilijalanjälki kolmansiin maihin, joissa on vähemmän mahdollisuuksia toimia globaalin hiilijalanjäljen ja ympäristövaikutusten pienentämiseksi. Suomen naudanlihan ja maidon kasvihuonepäästöt ovat jo nyt erittäin hyvällä tasolla verrattuna muihin maiden tuotantoon, esimerkiksi Suomen naudanlihan kokonaispäästöt ovat neljänneksi pienimmät ja maidontuotannon kokonaispäästöt kuudenneksi pienimmät verrattuna 30 muuhun maailman maahan (Luken synteesiraportti 2023). Tiedämme myös, että monet tuontielintarvikkeet rasittavat muun muassa maiden vesivarat. Esimerkiksi avokadon ja riisin tuotanto voivat kuluttaa paljon enemmän vettä kuin tuotettu naudanlihaa toisissa maailman osissa. Vedenkäytön kannalta nurmella, joka on karjan päärehu Suomessa, on suuri merkitys, koska se käyttää niin sanottua vihreää vettä. Yhden liha- ja maitokilon tuottamiseen tarvittava suuri vesimäärä on siis 90-prosenttisesti vihreää vettä, kun taas niin sanottua sinistä vettä tarvitaan yleensä vain pesuun ja juomiseen (Luken synteesiraportti 2023). Suomalaiset viljelijät ovat sitoutuneet kestävään, resurssitehokkaaseen elintarviketuotantoon. Maatalousalalla on monia omia tavoitteita ruoantuotannon hiilijalanjäljen pienentämiseksi. SLC ehdottaa, että tekstiin lisätään maininta, että MTK:n ja SLC:n ilmastotiekarttaa parhaillaan tarkistetaan uusien havaintojen perusteella, ja että tiekartta näyttää suunnan, miten maatalousala haluaa pienentää elintarviketuotannon hiilijalanjälkeä.

Omavaraisuusasteeseen liittyvää kappaletta muokattu.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9 rivi 19–20 ”Siirtymällä kasvipainotteiseen ruokavalioon voidaan vähentää myös ruokavalion vaikutusta maailmanlaajuiseen lajikatsoon.” Toinen merkittävä lajikato tapahtuu Suomessa perinnebiotoopeilla. Nämä ovat suurimmaksi osaksi äärimmäisen uhanalaisia, mikä johtaa eniten lintujen, hyönteisten, makro-organismien sekä kasvien lajikatsoon. Paras mahdollinen tapa ennallistaa perinnebiotoopit ovat laidunnuksen kautta. Myös Helmi-ympäristöohjelma on asettanut tavoitteen saada vuoden 2030 mennessä 52 000 ha aktiivisia luonnonlaitumia. Tämänhetkinen määrä on reilu 30 000 ha, eli matka on vielä pitkä. Laiduntavia eläimiä tarvitaan siis välittömästi lisää, ja ne ovat tärkeä osaa kestävästä maatalousluonnon tulevaisuutta. Helmikuussa 2024 julkaistussa MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuutta koskevassa tiekartassa on asetettu kunnianhimoisia tavoitteita maatalous- ja metsäluonnon monimuotoisuuden parantamiseksi myös käytännön tasolla.

Perinnebiotoopit on mainittu Maatalouden ympäristövaikutukset -kohdassa

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9 rivi 21–22 “Broilerinlihan lajikatovaikutus johtuu pääosin soijarehun käytöstä.” Tässä yhteydessä olisi asianmukaista lisätä, että suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään noin puolet vähemmän soijaa kuin kansainvälisessä vertailussa ja että suomalaisessa broilerintuotannossa käytetty soija on pitkälti sertifioitua. Ala tekee aktiivisesti työtä yhä suuremman kotimaisen valkuaisrehun omavaraisuuden eteen, jotta soijarehu saataisiin täysin korvattua kotimaisella rehulla.

Sertifioitu soija on lisätty.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto, MAATALOUDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET SUOMESSA:s. 9, rivi 33–34 “Ruokavalinnoilla ei pystytty vaikuttamaan suoraan näihin päästöihin, vaan niitä ohjataan suoraan maatalouteen kohdistuvilla toimilla.” Tämän lauseen jälkeen olisi tärkeää lisätä tekstiin maininta, että MTK:n ja SLC:n ilmastotiekartta näyttää suunnan maatalouden ilmastojalanjäljen pienentämiseksi eri skenaarioiden perusteella.

Ei muutostarvetta.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9 rivi 40–42 “Nautatalous vie siis paljon peltopinta-alaa, mutta toisaalta nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa ja ovat siksi tärkeä osa viljelykiertoja ja mahdollistavat ruoantuotannon myös heikkotuottoisemmilla alueilla.” Nurmet ovat erittäin tärkeitä Suomelle, osittain siksi, että ilmastomme vaikeuttaa joidenkin viljojen ja muiden viljelykasvien tuotantoa korkeammilla leveysasteilla. Täällä nurmiviljely voi kuitenkin olla hyvä tai joskus ainoa vaihtoehto ruoantuotannolle. Nurmet ovat monivuotisia ja tehokkaita sitomaan hiiltä, parantamaan maaperän rakennetta ja monimuotoisuutta, ja jotkut niistä sitovat myös typpeä. Nurmialueita puolestaan voivat hyödyntää vain märehitijät. Märehitijät muuttavat nurmet, joita ihmiset eivät voi syödä, lihaksi ja maidoksi arvokkaina ravinnonlähteinä. Pelkästään nurmiviljelyyn soveltuvan maan osuus kasvaa, kun siirrymme ylempään Suomea. Kainuussa noin 80 prosenttia peltoalasta on nurmiviljelyssä, ja Lapissa viljellään käytännössä vain nurmea.

Nurmi- ja nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on avattu Maatalouden ympäristövaikutukset -kohdassa.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 9, rivi 45-s. 10, rivi 1 “Monipuolinen, kasvipainotteinen ruokavalio tukee viljelyn monipuolistamista, joka on keskeinen keino kehittää maataloustuotannon kestävyttä.” Kasvispainotteisempi ruokavalio voi toki tarjota uusia mahdollisuuksia elintarvikealalle, mutta koko elintarvikeketjun - tuottajista jalostavaan elintarvikeiteollisuuteen ja kauppaan - on tehtävä yhteistyötä, jotta ketju voisi tarttua mahdollisuuksiin. Ravitsemussuosituksen on tuettava maatalouden ja elintarvikeketjun pitkän aikavälin kehitystä.

Ei muutostarvetta.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s.10 rivi 12–13 “Luonnon monimuotoisuuden väheneminen on yksi pahimmista ympäristöongelmista, joka uhkaa luonnon toimivuutta kokonaisuutenaan.” SLC ehdottaa, että tekstiin lisätään maininta, että SLC ja MTK ovat yhteistyössä tutkijoiden kanssa laatineet luonnon monimuotoisuuden tiekartta maa- ja metsätaloudelle. Tiekartassa tulee selväksi kolmessa eri skenaariossa, että biodiversiteettiä pystytään lisäämään eri kunnianhimoisella tasolla ja eri hintalapulla. Täten löytyy jo työkalut biodiversiteetin parantamiseen, mutta tähän tarvitaan riittävä rahoitus.

Ei muutostarvetta.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 24 rivi 31–33 “Esimerkiksi naudanlihan ilmastovaikutukset ovat yhdistelmätuotannossa maidontuotannon kanssa selvästi pienemmät verrattuna pihvilhaan erikoistuneeseen tuotantoon.” Jopa 80 prosenttia suomalaisesta naudanlihan tuotannosta on lypsylehmien tuottamaa, mikä vähentää ympäristövaikutuksia verrattuna liharotuisista naudoista tuotettuun lihaan. Emolehmät ja alkuperäisrotut pystyvät kuitenkin hyödyntämään kaikenlaisia kasveja luonnonlaitumilla paremmin kuin lypsylehmät.

Kohtaa täsmennetty.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s.25 rivi 1–7: Suositus-laatikko Edellisessä kappaleessa ympäristövaikutuksista todetaan useita kotimaisen lihan etuja, mm. että naudanlihan tuotanto perustuu yhdistelmätuotantoon ja laidunnukseen, mikä edistää monimuotoisuutta ja että sikojen ruokinta hyödyntää sivuvirtoja. Täten SLC ehdottaa, että suosituksissa selkeästi suositellaan lihan valinnassa ensisijaisesti kotimaista lihaa.

Ympäristövaikutuksista kokonaisuutena ei ole riittävästi tutkimusnäyttöä sille, että voitaisiin antaa erilaiset suositukset kotimaiselle ja ulkomaiselle lihalle.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 25 rivi 20–21 “Kolmannes suomalaisen broilerin lihan ilmastovaikutuksesta aiheutuu soijarehusta, joka tuotetaan suurviljelmillä vyöhykkeillä.” Broilerituotannon ilmastovaikutus on parantunut huomattavasti viimeisen 15 vuoden aikana. Erinomainen aminohappokoostumus soijarehussa tekee kuitenkin siitä hankalaksi luovuttaa ja täten minimoida tuotannon ilmastovaikutus. Alalla on kova tahtotila löytää ratkaisuja tähän kotimaisilla vaihtoehdoilla. Suomessa on jo mahdollistettu soijaton naudanlihan tuotanto ja hyvin pienet soijamäärät sikojen rehussa, mutta siipikarjan puolesta työ on vielä tutkinnan kohteena. Jälleen kerran on tärkeää muistaa, että suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään noin puolet vähemmän soijaa kuin kansainvälisessä vertailussa ja, että suomalainen soijaruokinta perustuu suurelta osin sertifioituun soijaan.

Sertifioitu soija on lisätty.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto s. 25 rivi 26–33: Pitkän aikavälin tavoite punaisen lihan ja siipikarjan kulutukselle. Ei ole tarkoituksenmukaista eikä perusteltua määrittellä yhdelle ainoalle tuoteryhmälle pitkän aikavälin tavoite. SLC ehdottaa, että pitkän aikavälin tavoite poistetaan ja että tulevaisuuden ravitsemussuositukset arvioidaan taas kokonaisuutena seuraavan kerran, kun niitä päivitetään. Yksittäisten eläinperäisten tuotteiden eliminointi ravitsemussuosituksista ei auta aidon kestävä ruokajärjestelmän ja ruoantuotannon luomista maahan, jossa kotieläintalous on edellytys ruokajärjestelmän ja tuotannon toimivuudelle.

Pitkän aikavälin tavoitetta on muokattu.

Ruotsinkielisten maa- ja metsätaloustuottajien keskusliitto JA MAITOVALMISTEET: s. 26 rivi 5-6 "Kohtuullinen määrä maitotuotteita sopii ympäristön kannalta kestävään ruokavalioon". Tämä toteamus ei ole yhteensovittavissa suosituksissa olevan ehdotuksen kanssa lihankulutuksen pitkän aikavälin tavoitteesta, jossa jopa ehdotetaan 0 g lihaa. Olisi suuri ympäristö- ja resurssihaitta tuottaa maitoa mutta jättää liha käyttämättä. Suomalainen maidontuotanto on täysin sidottuna myös naudanlihanuotantoon, ja kuten aiemmin mainittu 80 % suomen naudanlihasta tulee yhdistelmätuotannon ansiosta lypsylehmiltä. SLC korostaa, että suosituksissa on huomioitava maatalousjärjestelmän realistinen kokonaiskuva

Varsinais-Suomen MTK: s. 24, r. 34 - 36 palkokasvien elintarviketuotannon lisääminen edellyttää rehulaatuisen sadon käyttömahdollisuutta kotieläinten ruokinnassa. Sikojen rehustuksessa käytetään jo nyt mahdollisuuksien mukaan kotimaista herne- ja härkäpapuvalkuaista (r. 36), soijarehun käyttö keskittyy lähinnä imettäville emakoille. Sianlihan tuotannon osalta soijan ympäristövaikutuksia ei tule ylikorostaa.

Varsinais-Suomen MTKs. 25, r. 19 - 25 Siipikarjan ruokintaan kehitetään vaihtoehtoisia valkuaisia, samoin selvitetään soijantuotannon mahdollisuuksia pohjoisemmilla alueilla, jopa Suomessa on onnistuttu tuottamaan satunnaisesti soijaa nimenomaan siipikarjan rehuksi. Muistutamme lintujen rehustuksen koostuvan pitkälti muista kasveista kuin soijasta, joten r. 25 esitetty jyrkkä suositus vähentää siipikarjanlihan kulutusta ei ole perusteltu. Suomalainen linnunlihan tuotanto tapahtuu hyvin lähellä elintarviketeollisuutta ja sen ympäristövaikutukset ovat kokonaisuutena hyvin vähäiset.

ETL: s. 29, r. 10: Miksi alkoholittomien juomien kulutus pitää tässä kohden mainita? Asia on jo ilmoitettu kertaalleen juomien kohdalla.

Pohjanmaan hyvinvointialue, Ravitsemusterapiayksikkö: Sivu 8, rivi 39, pallukka 3, kommentti, että jos alkutuottaja lukee tämän suosituksen, tässä aika monessa kohtaa tulee hyvin negatiivinen asenne esiin. Ympäristövaikutuksiin voisi lisätä roskaamisen, kaupan ja pikaruokapaikan/grillin ympäristöt ovat usein hyvin roskaaisia, joten tätäkin voisi korostaa. Ja lautaset ym. Yksittäispakatut tuotteet mm. salaattianokset ja niiden pakkausmateriaalit. Näkykö tämä jossain? Toinen pointti asiaan on, että, kun ihmiset oppisivat ottamaan sen oman syömisen mukaan ruoka-annoksen, ei tulisi ruokajätettä ja jos syödään yhtä paljon kuin kulutetaan, ollaan normaalipainoisia ja taas luonto kiittää. Tämä ylikuluttaminen! Vieläkö suomibroiler syö soijaa, olen ymmärtänyt, että rehuja on kehitelty siihen suuntaan, että ei enää niin paljon.

HUS: s. 9 r1-2 Ruoan tehtävä ehkäistä sairauksia?? Muotoilisin jotenkin toisin, esim. ruoka..... voi ehkäistä sairauksia.

s 9 r 2-3 "Ruoantuotanto kuluttaa kuitenkin runsaasti luonnonvaroja ja vaikuttaa haitallisesti ympäristöön, muun muassa ilmastoon, vesistöihin ja luonnon monimuotoisuuteen." Aika yksioikoinen lause. Myöhemmin toki tulee esiin sekä hyödyllisiä että haitallisia puolia ruoantuotannosta. Voisiko lauseen muotoilla toisin, esim. ruoantuotannon muoto voi vaikuttaa niin haitallisesti kuin hyödyllisesti...

s9 r 18 "nykyisessä ruokavaliossa" - voisiko olla esim. "keskimääräisessä suomalaisessa ruokavaliossa"

s 9 r 34 häiritsevää tautologiaa: suoraan....suoraan

s20 r20 luomulannoitteet omaksi lauseekseen, nyt virke on hieman sekava

HUS s24 r34-35 "ja sianlihaan soijarehun käyttöä" jää epäselväksi, onko kyse ylipäänsä sianlihas

Pitkän aikavälin tavoitetta on muokattu.

Ravistemussuosituksen korostavat palkokasvien käytön lisäämistä suoraan ihmisravinnoksi terveys- ja ympäristösyistä.

Suosituksen teksti perustuu kotomaista tuotantoa ja ruokavaliota koskevaan tieteelliseen näyttöön.

Viittaus alkoholittomiin juomiin poistettu tästä kohdasta.

Muokattu: Suurin osa ruoan ympäristövaikutuksista syntyy alkutuotannossa, pääosin maa- ja kalataloudessa, joten alkutuotannon ympäristövaikutuksia täytyy tarkastella myös omana kokonaisuutenaan (Liite 4). Sen sijaan elintarvikkeiden valmistus, pakkausmateriaalit ja kuljetukset aiheuttavat yleensä pienemmän osan vaikutuksista. Ruoan ympäristövaikutusten merkittävä vähentäminen edellyttää muutoksia sekä ruokavaliossa että maatalous- ja elintarviketuotannossa, ja nämä muutokset pitää sovittaa yhteen.

Lauseen loppuosa "ja se voi ehkäistä sairauksia" on poistettu. "Nykyisessä ruokavaliossa" muokattu ehdotettuun muotoon. Poistettu toinen "suoraan"-sana. Ympäristötieteissä ympäristövaikutuksella viitataan yleensä negatiivisiin vaikutuksiin. Muokattu.

Kohtaa täsmennetty.

SYKE: Ruokavaliion ympäristövaikutukset

Ympäristövaikutuksista annetaan tietoa hyvin monipuolisesti. Vaikutusketjujen sisäistäminen voi kuitenkin olla tavalliselle kansalaiselle vaikeaa. Suosittelemme taulukkoa tai kuvaa, joka kokoaa yhteen keskeisimmät ympäristövaikutukset. **Taulukko voi olla sanallisessa muodossa kooten yhteen ilmasto-, vesistö- ja luonnonmonimuotoisuusvaikutukset.**

Koska ruoka-ainekohtaiset ympäristövaikutukset on koottu suositusosioon selkeästi, ehdotamme, että tähän yleisempään osioon lisätään vielä tietoa siitä miten vaikutukset ovat kehittyneet ajassa (vrt. suomalaisen ruoankäytön ja ravitsemuksen piirteet luku). Tämä antaisi hyvät perustiedot lukijalle ja tieto löytyisi koottuna yhdestä paikkaa. **Tällä hetkellä eri ympäristövaikutuksia käsitellään luonnoksessa epäkoherentisti ja eri aikaskaaloilla. Esimerkiksi luonnon monimuotoisuutta tarkastellaan pitkän aikavälin asiana (historiallinen pellonraivuu), mutta kasvihuonekaasu- ja rehevöittävien päästöjen osalla tällaista historiallista jatkumoa ei ole, vaikka niidenkin kohdalla menneiden vuosikymmenten käytännöillä on aivan keskeinen merkitys tämän päivän ongelmiin: peltoihin on kertynyt ylimääräistä fosforia ja peltojen raivaus on aiheuttanut kasvihuonekaasupäästöjä etenkin turvepohjaisille maille (suot) kohdistuessaan. Tekstikokonaisuus hyötyisi merkittävästi ajallisen ja yksityiskohtaisuuteen liittyvän koherenssin lisäämisestä koko ympäristövaikutusluvussa. Tämä myös vähentäisi riskiä, että tekstiä mitoitetaan valikoivaksi tai asenteelliseksi ja siten sen tärkeää viestiä voidaan vesiittää.**

Näkisimme myös tärkeänä, että ympäristövaikutuksia käsiteltäisiin koko ruokaketjun osalta. Jo senkin takia, että se tekee näkyväksi alkutuotannon merkityksen, mutta ei poista vastuuta muilta toimijoilta. Samoin lukuun on syytä lisätä oma kappaleensa ruokahävikistä. Tässä yhteydessä on syytä rakentaa linkki myös metaboliseen ruokahävikkiin ja ihmisen terveyteen. Ruokahävikin vähentäminen on tärkeää myös ruoan arvostuksen lisäämisen kannalta. Ravitsemussuosituksissa on jätetty eläinten hyvinvointi ympäristövaikutustarkastelun ulkopuolelle. Monelle nämä seikat ovat kuitenkin tärkein syy vähentää eläinperäisen ruoan kulutusta. Jos eläinten hyvinvointia koskevaa tarkastelua ei haluta/voida ottaa mukaan suositukseen, keskustelut näiden seikkojen näistä on syytä kirioittaa auki. Meidän on s. 9 rivi 7 vai tuottajamaissa?

Atria: Sivu 3, rivit 9-10:

Ruoan ympäristövaikutusten arviointi pohjautuu Pohjoismaisten ravitsemussuosistusten yhteydessä tehtyihin kansainvälisiin ympäristökatsauksiin ja –tutkimuksiin. Nämä tutkimukset perustuvat kansainvälisiin tuloksiin, jotka eivät sellaisenaan kuvaa suomalaista tai pohjoismaista ruoantuotantoa tai sen tilannetta. Lisäksi tutkimusten tilannekuva on jo useamman vuoden takaa; esim. paljon käytetyn Poore and Nemecek (2018) aineiston data on keskimäärin vuodelta 2010. Kotieläintuotanto on kehittynyt merkittävästi tämän jälkeen ja kehittyä edelleen. Elintarvikesektori on sitoutunut Pariisin ilmasopimuksen mukaisiin tavoitteisiin laajalti ja tekee myös muita luontovaikutusten vähentämistoimia tavoitteellisesti. Pohjoismaisten ravitsemussuosistusten taustalla ei ole hyödynnetty suomalaisen alkutuotannon nykytilaa kuvaavia suhteellisen tuoreita julkaisuja, kuten Hietala ym. (2011), Hietala ym. (2022a ja b), Hietala ym. (2023), Huuskonen ym. 2023 ja Usva ym. (2023). Kehitystä on tapahtunut näidenkin julkaisujen lähtöaineistojen jälkeen, mm. soijan käyttö on edelleen vähentynyt ja tuottavuus parantunut.

Hietala, S., Heusala, H., Katajajuuri, J.-M., Järvenranta, K., Virkajärvi, P., Huuskonen, A. ja Nousiainen, J. 2021. Environmental life cycle assessment of Finnish beef – cradle-to-farm gate analysis of dairy and beef breed beef production. *Agricultural Systems* 194. 14 s.

Hietala, S., Usva, K., Vorne, V., Vieraankivi, M.-L., Nousiainen, J. ja Leinonen, I. 2022a. Sian- ja broilerilihan ympäristökilpailukyky. *Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus* 67/2022. Luonnonvarakeskus. 76 s.

Hietala, S., Usva, K., Nousiainen, J., Vieraankivi, M.-L., Vorne, V. ja Leinonen, I. 2022b. Environmental impact assessment of Finnish feed crop production with methodological comparison of PEF and IPCC methods for climate change impact. *Journal of Cleaner Production* 379. 16 s.

Hietala, S., Usva, K., Vieraankivi, M.-L., Vorne, V., Nousiainen, J. ja Leinonen, I. 2023. Environmental sustainability of Finnish pork production: life cycle assessment of climate change and water scarcity impacts. *The International Journal of Life Cycle Assessment*. 18 s.

Huuskonen, A., Hietala, S., Hyvönen, J., Leinonen, I. ja Manni, K. 2023. Environmental impacts and animal performance of finishing hulls fed different silage-based total mixed ratios

Näitä näkökulmia on pyritty sisällyttämään tekstiin tieteelliseen näyttöön perustuen. Osa ilmastovaikutuksista syntyy Suomessa, osa ulkomailla. Tässä näkökulma on kuluttajan ruokavaliosta aiheutuva ilmastovaikutus, riippumatta siitä missä tuotanto tapahtuu.

Kotimainen tutkimusnäyttö on huomioitu.

Atria:Sivu 5, rivi 12:

Punaisen lihan kulutus on vähentynyt 2010-luvun puolivälistä lähtien ja lihan kokonaiskulutuksen kasvu on jo pidempään tullut siipikarjan lihan kulutuksen kasvusta. Siipikarjan lihalla ei tämän suosituksen mukaan ole todettuja terveyshaittoja, mutta sen ympäristövaikutukset on nostettu merkittäväksi ongelmaksi kansainväliseen tutkimusdataan perustuen. Globaalisti tarkasteltuna broilerintuotannon negatiiviset ympäristövaikutukset johtuvat pääosin soijan käytöstä rehuna. Suomalaisessa broilerintuotannossa käytetään jo nykyisin 50 % vähemmän soijaa kuin Euroopassa keskimäärin ja toimialalla on sitouduttu laajasti sertifioidun tai alkuperältään kestävästi tuotetun soijan käyttöön. Soijan käyttöä on vähennetty systemaattisesti ja vähennetään edelleen sitä mukaa kuin korvaavia valkuaislähteitä on saatavilla. Suomalaisten broilerinkulutuksesta yli 80 % on kotimaista, jolloin on epäohjonmukaista perustella kansainvälisellä tutkimusdatalla broilerin ympäristövaikutuksia suomalaisissa ravitsemussuosituksissa. Ravitsemukselliseen arvoon verraten NEPGA-hankkeen tulokset osoittavat broilerin ilmastovaikutusten olevan samalla tasolla kuin kasviproteiiniainemisteilla, jopa kansainväliseen dataan perustuen (Saarinen ym. 2024).

Saarinen, M., Kyttä, V., Kettunen, M., Pietiläinen, O., Nurmi, M., Kårlund, A., Pellinen, T., Kolehmainen, M., Pajari, A-M. ja Tuomisto, H. 2024. Ravitsemus elintarvikkeiden elinkaariarvioinnissa ja ympäristömerkinnässä. NEPGA-hankkeen loppuraportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 37/2024. 58 s.

Atria: Sivun 8, rivi 43:

Yleistäen voidaan todeta, että ruoankulutuksen ympäristövaikutuksia voidaan pienentää siirtymällä kasvispainotteiseen ruokavalioon. Mikäli ympäristövaikutusten arvioinnissa huomioidaan uusimmat Suomessa tehdyt tutkimukset, niin tämä lause ei pidä täysin paikkaansa. Jos puhutaan siirtymästä naudan lihasta kasvispainotteisiin ruokavalioon, on tämä totta erityisesti ilmastovaikutusten näkökulmasta. Jos taas siirtymä on Suomessa tuotetusta porsaan tai siipikarjan lihasta, on muutos ympäristövaikutuksissa vähäinen tai sitä ei ole lainkaan, kun huomioidaan myös ravintoainetiheys (Saarinen ym. 2024). Luonnon monimuotoisuusvaikutuksia tarkasteltaessa myös tuotannon sijainnilla on merkitystä. Tuore tutkimus osoittaa, että vaikka suomalaisen ruokavalion haitallista vaikutusta luonnon monimuotoisuuteen voidaan vähentää muuttamalla ruokavaliota nykyistä kasvisvoittoisemmaksi, niin nykyruokavaliossa vaikutus aiheutuu lähes kokonaan tuontituotteista, kun asiaa tarkastellaan globaalia lajikatoa, eli lajien sukupuuttoa, kuvaavilla elinkaariarvioinnin menetelmillä (Kyttä ym. 2023). Samassa tutkimuksessa todettiin, että naudanlihan osuus ruokavalion globaalia lajikatovaikutuksesta on paljon pienempi kuin samojen ruokavalioiden ilmastovaikutuksessa, jossa se on selvästi suurin. Kyttä, V., Hyvönen, T. ja Saarinen, M. 2023. Land-use-drive biodiversity impacts of diets – a comparison of two assessment methods in a Finnish case study. The International Journal of Life Cycle Assessment, vol 28, 1104-1116.

Saarinen, M., Kyttä, V., Kettunen, M., Pietiläinen, O., Nurmi, M., Kårlund, A., Pellinen, T., Kolehmainen, M., Pajari, A-M. ja Tuomisto, H. 2024. Ravitsemus elintarvikkeiden elinkaariarvioinnissa ja ympäristömerkinnässä. NEPGA-hankkeen loppuraportti. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 37/2024. 58 s.

Sivu 9, rivi 17-20:

Tuontielintarvikkeiden lajikatovaikutuksista ei ole laajaa ja järjestelmällistä tutkimusdataa. Tuontielintarvikkeisiin liittyy pitkiä ja monimutkaisia toimitusketjuja, joihin liittyy vaikeasti hallittavia sosiaalisen ja ympäristövastuullisuuden näkökulmia. Suomalaisten ruokavalion

Atria: Sivun 21, rivit 31-33: Miten kulutusta voisi ohjata suosituksilla myös kasvien ja hedelmien osalta niin, ettei näiden lisääntynyt kulutus kohdistu liikaa sellaisiin tuotteisiin, jotka aiheuttavat vesipulaa niiden viljelyalueilla. Tällaisia tuotteita ja/tai tuotantoalueita on kuitenkin tunnistettavissa. Tällaisenaan tämä lause ei ohjaa kulutusta kestävämpiin valintoihin kasvien ja hedelmien osalta.

Atria: Sivun 24, rivi 15: Sianliha on niputettu samaan ryhmään märehitijöiden lihan kanssa. Märehitijöiden, kuten naudan, ja yksimahaisten, kuten sian, lihat eroavat toisistaan niin ravitsemus- kuin ympäristövaikutuksiltaan. Näiden erottaminen toisistaan olisi tarpeellista myös suosituksissa, jos niissä yhdistetään ravitsemus- ja ympäristönäkökulmia.

Atria, HK, Snellman: HK: s.9, r.15 ” Suomessa ruoan omavaraisuusaste on varsin korkea. Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavalion ilmastovaikutuksesta.” Kommentti: Suomalaisten ruokaturva ja huoltovarmuus edellyttävät korkeaa omavaraisuutta kaikissa oloissa. Ruoan korkea kotimaisuusaste mahdollistaa ruoantuotannosta aiheutuvan ympäristöhaittojen tehokkaan hallinnan toimialojen tekemän työn ja kotimaisen sääntelyn kautta. Suomalaiset ruoantuottajat noudattavat muuta maailmaa korkeampia ympäristön- ja eläintensuojelutasoja, jolloin kotimaisuusasteen pysyessä korkeana turvataan huoltovarmuutta ja pidetään tuotannon ympäristöhaitat minimissä.

Kotimainen tutkimusnäyttö on huomioitu.

Kotimainen tutkimusnäyttö on huomioitu.

Tutkimusnäyttö eri tuotteiden vesiniukuusvaikutuksesta on vielä liian hatara, että sen pohjalta pystyttäisiin antamaan yksityiskohtaisia suosituksia. Asia mainitaan Ruoan ympäristövaikutukset -kappaleessa.

Kappaletta on selkeytetty.

Ei muutostarvetta.

Atria, HK, Snellman: HK: s. 9 r. 20–22 ”Eniten maailmanlaajuisista lajikatoa aiheuttavia ruokia suomalaisessa 20 ruokavaliossa ovat broilerinliha (myös kotimainen), kahvi, kaakao ja suklaa. Broilerinlihan lajikatovaikutus 21 johtuu pääosin soijarehun käytöstä.” Kommentti: Kotimaisen broilerin tuotannon ympäristövaikutukset suhteessa broilerin ravitsemukselliseen potentiaaliin eivät ole keskenään linjassa. Kotimaisen broilerin vaikutukset lajikatoon ovat ulkomailta tuotettua broileria vähäisemmät, sillä kotimaiset siipikarjan tuottajat ovat sitoutuneet käyttämään soijarehua, jonka tuotanto ei aiheuta lajikatoa. Lisäksi toimialalla tehdään jatkuvasti kehitystyötä, jolla broilerin ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan, esimerkiksi soijan käyttöä ruokinnassa on korvattu kotimaisilla vaihtoehdoilla. Suomalaista broileria kasvetaan ilman antibiootteja ja salmonellavapaasti, mikä tekee kotimaisesta broilerista paremman vaihtoehdon.

Atria, HK, Snellman: s.9, r. 36–37 [nautatalouden ilmastovaikutukset] Kommentti: Suomessa on käytössä maito- ja lihatuotannon yhdistetty malli, jossa maidontuotannossa syntyvien ja lypsävien nautojen liha hyödynnetään myös lihantuotannossa, minkä avulla voidaan tuottaa enemmän ravintoa nautatalouden ympäristöhaittoja kohden.

Atria, HK, Snellman: s.9, r. 39–40 [nautojen viljaruokinta] Kommentti: Pohjoisissa olosuhteissa ruokaviljojen tuotanto on haastavampaa lyhyen kasvukauden ja epäsuotuisan maaperän takia. Haastavien olosuhteiden vuoksi kaikkialla maassa ei ole mahdollista kasvattaa ihmisravinnoksi kelpavaa viljaa, minkä vuoksi viljaa käytetään rehuna.

HK, Atria, Snellman: s.24, r.37 Muutosehdotus: Lisätään kirjaus ”Ympäristösyistä olisi hyvä suosia kotimaista sianlihaa, jonka ruokinnassa käytetään mahdollisimman vähän soijaa.”

Leg4life: Sivu 8 rivi 40 ruokavalion ympäristövaikutuksia -> ruokavalion negatiivisia ympäristövaikutuksia (olisi korjattava koko dokumentissa) -> täsmällisyys kielenkäytössä on tärkeää

Sivu 9 rivi 9. Tässä ilmeisesti tarkoitetaan suomalaisen kuluttajan negatiivisia ilmastovaikutuksia. Mikä on ilmastovaikutuksen määrittelmä? Ruoantuotannolla on sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia ilmastoon. Jopa eläinperäisen ravinnon tuotannolla voi olla positiivisia vaikutuksia ilmastoon (esim. luonnon monimuotoisuus). Terminologian käyttö olisi hyvä tarkistaa.

Leg4life: Sivu 9 rivi 12 kerrotaan, että ilmastovaikutuksia voidaan pienentää ruokavaliolla, joka sisältää mm. enemmän kalaa ja vähemmän lihaa. Tämä yleinen väite ei pidä aina paikkansa. Pitäkö paikkansa vai ei riippuu kulutetusta kalasta ja millaista lihaa se korvaa. Katso esimerkiksi Ellingsen, H., & Aanonsen, S. A. (2006). Environmental Impacts of Wild Caught Cod and Farmed Salmon—A Comparison with Chicken (7 pp). The International Journal of Life Cycle Assessment, 11(1), 60–65. <https://doi.org/10.1065/lca2006.01.236> (JUFO 2 lehti).
Sivu 9 rivit 17–18 Mihin väittäjä perustuu, että kasvipainosempi ruokavaliio kasvattaa ruuantuontia? Kasvaako tuonti vai ei riippuu siitä, millä kasveilla lihaa korvataan. Sen lisäksi on syytä huomata, että ainakin osa rehusta koostuu tuontikasveista. Tämän lisäksi olisi syytä ottaa muitakin ympäristövaikutuksia huomioon, sillä mm. Mazac ym. (2024) osoittavat, että on olemassa trade-offeja eri ympäristökuormitusluokkien välillä. Ruokavaliomuutos, joka vähentää kasvihuonepäästöjen määrää ei välttämättä vähentää kaikki muita ympäristövaikutuksia. Tätä kerrotaan kyllä tekstissä vasta sivulla 9 rivillä 35, muttei kalan vaan lihan kontekstissa.

Leg4life: Sivu 9 rivit 36–42. Nautojen tuottamia metaanipäästöjä ei voi pitää vakiona ja kiveen hakattuna. Nautojen tuottama osuus metaanipäästöistä on alle 5 %, ja se vähenee koko ajan, koska nautakarjatilojen ja nautojen määrä vähenee kovaa tahtia. Lisäksi metaanipäästöjen vähentämiseksi on kehitetty lisäaineita ja ruokintamenetelmiä, joiden ansiosta päästöjen odotetaan vähenevän noin kolmanneksella jo lähitulevaisuudessa. Nautakarjatalouden merkitys on tärkeä Suomen ruoantuotannon huoltovarmuudelle ja se perustuu pääosin nurmirehun käyttöön, joka ei kilpaile ruokakasvituotannon kanssa; nautojen lanta on myös tärkeä lannoite ruokakasvien tuotannossa, jos halutaan päästä eroon fossiilienergialla tuotetuista typpilannoitteista. Niiden negatiivinen ilmastovaikutus on suuri.
Sivu 9, rivi 38–42: ”Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia kokonaispinta-alasta. Siitä noin kolmannes tuottaa nurmirehua nautatalouden käyttöön, minkä lisäksi naudat syövät paljon myös viljaa. Nautatalous vie siis paljon peltopinta-alaa, mutta toisaalta nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa ja ovat siksi tärkeä osa viljelykiertoja ja mahdollistavat ruoantuotannon myös heikkotuottoisemmillä alueilla.” ☐ Merkittävä osa etenkin pohjoisemmassa Suomessa olevista nurmialueista ei sovellu kasvukauden lyhyiden vuoksi suoraan ihmisravinnoksi käytettävien kasvien (esim. vilja tai palkoviljat) viljelyyn. Nurmen viljely näillä alueilla siis mahdollistaa maa-alan hyödyntämisen ruoantuotannossa edes jollakin tavalla. Esimerkiksi härkäpavun potentiaalisimmat viljelyalueet sijaitsevat Etelä-Suomessa, nykyisillä lajikkeilla härkäpavun viljely on haastavaa jo Etelä-Pohjanmaan leveysasteilla. Nurmen viljely tulisi lisätä etenkin Etelä-Suomessa sen suotuisten maaperävaikutusten vuoksi – ilman tuotantoeläimiä tämän kasvibiomassan hyödyntäminen ruoantuotannossa on vielä toistaiseksi käytännössä mahdotonta, sillä esimerkiksi nurmen fraktiointi ihmisravinnoksi kelpaavaksi proteiiniksi on vasta tutkimusasteella ja vaatii uuselintarvikeluvan.

Ei muutostarvetta. Suositus perustuu tutkimusnäyttöön suomalaisesta ruokavaliosta, ml. suomalainen broilerinliha.

Täsmennetty Suositeltavat ruokavaliot -kohdassa. Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa. Ympäristövaikutuksista kokonaisuutena ei ole riittävästi tutkimusnäyttöä sille, että voitaisiin antaa erilaiset suositukset kotimaiselle ja ulkomaiselle lihalle.

Ympäristötieteissä ympäristövaikutukset ovat yleensä lähtökohtaisesti negatiivisia.

Muokattu: ”kestävästi pyydettyä ja tuotettua kalaa”

Nautataloutta koskevaa tekstiosuutta on muokattu. Keskeiset kommentissa olevat näkökulmat on pyritty sisällyttämään tekstiin tilan sallimissa puitteissa.

Leg4life: Sivu 10 rivi 1. Palkokasveja ja niiden tuomia etuja viljelyssä hyödynnetään nykyisin enenevässä määrin myös tavanomaisessa tuotannossa.

Leg4life: Sivu 10 rivi 6. Viljelyyn käytetyllä peltopinta-alalla on paljon merkitystä, jos pyritään pienentämään ruoantuotannon kasvihuonekaasupäästöjä. Tuoteyksikköä kohden päästöt ovat suuremmat luomussa kuin tavanomaisessa tuotannossa, mutta luomutuotannossa on muita etuja, jotka voivat puoltaa sen käyttöä ruoantuotantoon.

Sivu 10 rivi 44-45. Vrt. edellä teksti nautatalouden ympäristövaikutuksista. Myös nautatalouden ympäristövaikutuksia pyritään hallitsemaan rehuja ja ruokintaa kehittämällä, minkä olisi voinut tuoda esiin.

Sivu 11 rivit 6-9. Vrt. edellä teksti nautatalouden ympäristövaikutuksista. Myös kokonaiskuva nautatalouden kestävytydestä on muutoksessa, ja Luken sivuilta löytyy tilanteesta yksityiskohtaista tietoa, johon voisi viitata.

Sivu 11 rivit 11-12. Tähän lauseeseen on ladattu liikaa määreitä, jotka eivät ole johdonmukaisia eivätkä perusteltavissa tieteellisesti.

Leg4life: Sivu 24, rivi 35-36: "Suomessa sikojen ruokinta perustuu pääosin elintarviketuotannon sivuvirtoihin, joita ei voi hyödyntää suoraan ihmisten ravinnoksi." Suomalaisista tuotantoeläimistä märehijöiden (lypsylehmät, lihanaudat, lampaat, vuohet) ruokinnassa käytetään kaikkein vähiten ihmisravinnoksi kelpaamattomia rehulähteitä. Näistä merkittävin on nurmi, jonka osuus suomalaisten lypsylehmien ruokinnassa on keskimäärin 55,7% (sis säilärehu, laidun+vihanta ja heinä+olki). Lähde: ProAgria maidontuotannon tulosseminaari 2024. A-rehun sikojen ja siipikarjan ruokinnan asiantuntijoiden tekemien arvioiden mukaan lihasikojen (ikä 3-6kk) ruokinnasta 85% on suoraan ihmisravinnoksi kelpavaa (62% ohraa, 9% vehnää, 7% soijaa, 5% kauraa, 2% hernettä/härkäpapua). Vastaava luku broilerituotannossa on 94%. On siis väärin sanoa, että Suomessa sikojen ruokinta perustuisi pääosin elintarviketuotannon sivuvirtoihin. Oma, ProAgrian tuotoseurannan tuloksiin perustuva arvioni suoraan ihmisravinnoksi kelpaavasta osuudesta suomalaisten lypsylehmien ruokinnassa on 27% (=viljaa). Kaikkien märehijöiden ruokinta voidaan ruokajärjestelmän siihen kannustaessa myös siten, että suoraan ihmisravinnoksi kelpaavan rehun osuus ruokinnassa on 0%. Näin ollen eläintuotannon ruokaturvavaikutukset eroavat hyvin dramaattisesti riippuen siitä, ovatko kyseessä märehijät vai yksimahaiset eläimet. Ruokinnasta riippuen suomalaiset lypsylehmät voivat olla ruoan nettotuottajia, eli tuottavat maitona ja lihana enemmän ihmisravinnoksi kelpavaa ravintoa, kuin kuluttavat sitä rehuna. Sikojen ja siipikarjan ruokintaa on taas paljon haastavampaa muokata sellaiseksi, että ne olisivat ruoan nettotuottajia; sikojen ja siipikarjan ruokinta on siis lähtökohtaisesti pois ihmislautasilta, eli ne syövät enemmän ihmisravinnoksi kelpavaa ravintoa kuin sitä tuottavat. Eläinten ruokinnassa paljon käytettyä ohraa toki käytetään suomalaisessa ruokakulttuurissa ihmisravitsemuksessa kohtuullisen vähän, mutta ymmärtääkseni ravitsemuksellisia esteitä sen ihmisravitsemuskäyttöön ei ole. Lisäksi, viljelykierrossa ohran tilalle sopisi yhtä hyvin ihmisravitsemuksessa runsaasti käytetty kaura, jota voidaan viljellä maantieteellisesti samoilla alueilla kuin ohraakin (jopa pohjoisempana). Näin ollen on perusteltua pitää ohraa suoraan ihmisravitsemukseen kelpavana viljana. Kaikki Suomen olosuhteissa tuotettava vilja ei täytä koostumuksen osalta elintarviketuotannon laatukriteerejä, eli siinä mielessä viljan käyttö eläinten ruokinnassa on toki inssiin määrin perusteltua, mutta kaikelle tuotetulle viljalle ei ole lähtökohtaisesti...

Leg4life: Sivu 26 rivi 11. Suomessa nautatalous perustuu aina nurmiruokintaan (ml. nurmipalkokasvit), koska muita karkearehuvaihtoehtoja (kuten maissisäilörehu) ei käytännössä ole, ja fysiologisesti naudat eivät tule toimeen ilman karkearehua.

Leg4life: Sivu 27 rivit 10-11. Mutta eikö rypsinviljelyssä suurena ympäristöongelmana ole sen viljelyssä tarvittavat kasvinsuojeluaineet ja niiden haitalliset ympäristövaikutukset (mm. neonikotinoidikielto)?

MMM:s. 9 r. 5 Muutosehdotus: aiheuttavat ilmaston lämpenemistä
s. 9 r. 17 Lisäsehdotus: Samalla omavaraisuus laskee.
s. 9 r. 38 Muutosehdotus: noin 7 prosenttia
s. 9 r. 40 Onko Suomessa peltopinta-alasta pulaa? vrt. kohta s. 10 r. 7. Kotieläintuotannon määrän pienentäminen ei johda peltopinta-alan kokonaismäärän pienentämiseen.
s. 10 r. 32 "IPM-viljely" termi hyvä avata
s. 11 r. 10 Onko tämä ainoa kohta, jossa pohditaan ympäristön ja ravitsemuksen yhteisvaikutusta? Jää aika suppeaksi. Tätä toivottavasti täydennetään ja havainnollistetaan kuvilla/infograafeilla tmlv.

MMM:s. 24 r. 28 Voisiko tuoda esille, ettei Suomessa ole vesiniukkuutta, mikä tukee naudantuotannon kestävyttä.
s. 24 r. 35 Korjausehdotus: Suomessa sikojen ruokinta perustuu osin elintarviketuotannon sivuvirtoihin, joita ei voi hyödyntää suoraan ihmisten ravinnoksi.
RTY: Ruokapalvelujaosto; s. 8, rivi 40 ja 43: Sama lause kahteen kertaan rivillä 40 ja 43.
s. 10, rivi 39: Tähän tarkennusta kappaleessa viitatuista valtamerien "hiipuneista kalakannoista" sekä lähdeviite mukaan. Suosituksessa ei ole lainkaan mainintaa kalojen sertifiointista (MSC, ASC), kalaa ostettaessa väestötasolla tai ruokapalveluihin. Tämä tulisi huomioida.

Palkokasvien yleinen merkitys on esitetty erillisessä kappaleessa yhdessä syötävien siementä tuottavien kasvien kanssa.

Maatalouden ympäristövaikutukset ovat muuttuva kokonaisuus, johon myös kulutus osaltaan vaikuttaa. Suosituksessa oleva yleinen kuvaus perustuu tutkimusnäyttöön nykyisenlaisesta maataloudesta ja sen ympäristövaikutuksista.

Tekstiä on muokattu ja keskeiset näkökulmat on pyritty sisällyttämään tekstiin tilan sallimissa puitteissa.

Suomen nautataloutta ja nurmen osuutta siinä on kuvattu yleisellä tasolla Maatalouden ympäristövaikutukset Suomessa (Liite 4) -kohdassa.

Ei muutostarvetta tekstiin

Tekstiä on mukattu ja selkeytetty.

Selkeytetty.

Kohta on poistunut.

RTY ruokapalvelujaosto: Ympäristövaikutukset, s. 24, rivi 5: On tärkeä nostaa suosituksessa esille ekologisesti kestävät kotimaiset kalalajit. Suosituksen tulisi kuitenkin ohjata myös taloudellisesti kestäviin (kohtuuhintainen, kaikille saavutettavissa oleva) valintoihin, jolloin suosituksessa tulisi huomioida laajemmin kalalajeja, joiden käyttö on väestötasolla kaikille mahdollista. Finravinto 2017 tutkimuksen mukaan suomalaiset miehet syövät laskennallisesti kalaa ja äyriäisiä 252 g/vko ja naiset 189 g/vko, eli kalan ja äyriäisten kulutusta tulee nostaa, jotta päästäisiin suositeltuihin määriin (300-450 g/vko). Jotta suositusten mukaiseen kalankulutukseen päästään, tulisi suosituksen kannustaa (kestävien kotimaisten kalalajien ohella) lisäämään vastuullisesti pyydettyjen kalojen ja äyriäisten käyttöä huomioiden niiden riittävä saatavuus vuoden ympäri (ruokapalvelunäkökulma), taloudellinen saatavuus (kuluttajat, ruokapalvelut) unohtamatta makumaailmaltaan tuttuja ja helposti lähestyttävää kalalajeja. Henkilöstöravintoloissa aterioidvat valitsevat muita useammin kalaa ja kasviksia; tehdään tästä mahdollista jatkossakin.

s. 24, rivi 11: Suosituksessa ei mainita kalojen sertifikaatteja, voisiko WWF:n kalaoppaan lisäksi suosia sertifioituja kaloja? Käytännön rajoitukset kotimaisten vastuullisten kalalajien suosimisessa: saatavuus on vaikeaa ja epävarmaa koska tarvittavat volyymit ovat isoja, kallis hankintahinta, ei maistuvia tuotteita = ristiriita ruokalistalla vaatimuksena ja asiakkaiden mieltymyksenä (päätyy hävikkiin).

Heli Virtanen: s.8-11 Ruokavalion ympäristövaikutukset. Kuten suosituksissa tuodaan esille, tämä on haastava teema, kun on huomioitavana monet eri ympäristövaikutukset terveyden ohella ja lisäksi myös huoltovarmuusasiat. Erityisesti tässä osiossa, joka herättää paljon myös tunteita, mieltisin, pystyisikö asioita avaamaan hieman konkreettisemmin ja jättämättä liikaa lukijan tulkinnan varaan. Nyt esim. mainitaan siitä, että suurin osa ympäristövaikutuksista syntyy alkutuotannossa. Onko tarkoituksin, että ei kuitenkaan suoraan mainita, että esimerkiksi ruuan prosessoinnin ja kuljetuksen vaikutukset ovat pienemmät, vaan jätetään tämä lukijan tulkittavaksi. Toki kotimaisuusasia ja omavaraisuus on tässä yksi seikka, jota onkin esim. palkokasvien kohdalla tuotu esille - kotimaista tuotantoa tarvitaan. Naudanlihan osalta tuodaan esille asian monitahoisuutta, mutta jonkinlainen yhteenveto asian suhteen voisi olla hyvä, ettei jää liian epäselvä kuva siitä, että miltä kokonaiskuva näyttää ja mihin tuotannon suhteen tulisi pyrkiä. Muutenkin läpi suosituksen toki hyvä mieltiä, että asiat avautuvat muillekin kuin ravitsemusihmisille, eikä viestejä jää vahingossa rivienvälistä tulkittaviksi.

s.11 r. 14 tuotetasolle kohdistuva tieto? voisiko tätä avata hieman konkreettisemmin.

Liihatiedotus: sivu 9, rivi 15 ”Suomessa ruoan omavaraisuusaste on varsin korkea. Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavalion ilmastovaikutuksesta.” Kommentti: Suomalaisten ruokaturva ja huoltovarmuus edellyttävät korkeaa omavaraisuutta kaikissa oloissa. Ruoan korkea kotimaisuusaste mahdollistaa ruoantuotannosta aiheutuvan ympäristöhaittojen tehokkaan hallinnan toimialojen tekemän työn ja kotimaisen sääntelyn kautta. Suomalaiset ruoantuottajat noudattavat muuta maailmaa korkeampia ympäristön- ja eläintensuojelutasoja, jolloin kotimaisuusasteen pysyessä korkeana turvataan huoltovarmuutta ja pidetään tuotannon ympäristöhaitat minimissään.

Lihatiedotus ry: sivu 9, rivit 20–22 ”Eniten maailmanlaajuisista lajikatoa aiheuttavia ruokia suomalaisessa 20 ruokavaliossa ovat broilerinliha (myös kotimainen), kahvi, kaakao ja suklaa. Broilerinlihan lajikatovaikutus 21 johtuu pääosin soijarehun käytöstä.” Kommentti: Kotimaisen broilerinlihan ympäristövaikutukset suhteessa broilerin ravitsemukselliseen potentiaaliin eivät ole keskenään linjassa. Kotimaisen broilerin vaikutukset lajikatoon ovat ulkomailla tuotettua broileria vähäisemmät, sillä kotimaiset siipikarjan tuottajat ovat sitoutuneet käyttämään soijarehua, jonka tuotanto ei aiheuta lajikatoa. Lisäksi toimialalla tehdään jatkuvasti kehitystyötä, jolla broilerin ympäristövaikutuksia pyritään minimoimaan, esimerkiksi soijan käyttöä ruokinnassa on korvattu kotimaisilla vaihtoehdoilla. Suomalaista broileria kasvetaan ilman antibiootteja ja salmonellavapaasti, mikä tekee kotimaisesta broilerista paremman vaihtoehdon.

Lihatiedotus ry: sivu 9, rivit 36–37 [nautatalouden ilmastovaikutukset] Kommentti: Suomessa on käytössä maito- ja lihatuotannon yhdistetty malli, jossa maidontuotannossa syntyvien ja lypsävien nautojen liha hyödynnetään myös lihantuotannossa, minkä avulla voidaan tuottaa enemmän ravintoa nautatalouden ympäristöhaittoja kohden. Lihatiedotus ry: sivu 9, rivit 39–40 [nautojen viljaruokinta] Kommentti: Pohjoisissa olosuhteissa ruokaviljojen tuotanto on haastavampaa lyhyen kasvukauden ja epäsuotuisan maaperän takia. Haastavien olosuhteiden vuoksi kaikkialla maassa ei ole mahdollista kasvattaa ihmisravinnoksi kelpavaa viljaa, minkä vuoksi viljaa käytetään rehuna.

Lihatiedotus ry Sivun 9 rivi 40 ja

Ruoan ympäristövaikutukset -osio keskittyy ympäristövaikutuksiin. Kalojen sertifiointi on lisätty.

Lisätty: Sen sijaan elintarvikkeiden valmistus, pakkausmateriaalit ja kuljetukset aiheuttavat yleensä pienemmän osan vaikutuksista.

Ei muutostarvetta.

Ei muutostarvetta. Suositus perustuu tutkimusnäyttöön suomalaisesta ruokavaliosta, ml. suomalainen broilerinliha.

Mainittu Suositellut ruokavaliinat -kohdassa.

Laatikossa tieto: Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.

Sivu 10 rivi 10. Elintarvikekelpoisen viljan viljely ei ole ympäristöolosuhteista johtuen mahdollista kaikilla viljaviljelyalueilla. Lisäksi viljamarkkinat ohjaavat yksittäisen viljelijän viljalajikevalintoja elintarvike- ja rehuviljan välillä (joskus käy niinkin, että elintarvikeviljaksi tarkoitettu viljaerä päättyy rehuviljaksi satokauden olosuhteista tai elintarvikeviljan lisälannoituksen kannattamattomuudesta johtuen). Lisäksi olisi hyvä erottaa maatalouden rehevöittävästä päästöistä se osa, joka tulee nykyisen aktiiviviljelyn seurauksena ja se osa, joka tulee perintönä aiemmilta sukupolvilta, ks. esim. Maaseudun Tulevaisuus 12.6.2024 <https://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/516d15c4-eaab-420c-b231-91404e4a5cd3>

Kiitos kommentista; Laatikossa tieto: Nautatalous perustuu nurmiin ja se on Suomen luonnonoloissa tuottavaa ja mahdollistaa ruoantuotannon myös alueilla, joilla viljojen ja erikoiskasvien viljely on haastavaa.

sivu 10 rivi 32. IPM-tuotantotapa ei ole pelkkä muotivillitys. Jokainen kasvinsuojeluaine-erä on myös menoerä viljelijälle. Ylimääräisiä/turhia menoeriä ei viljelijöillä ole nykyisillä maatalojen kannattavuuskertoimilla vara ottaa. Siten motivaatio vain tarpeellisille kasvinsuojelutoimenpiteille on myös maatilalla eurojen kautta.

Ei muutostarvetta.

Lihatiedotus ry: Sivut 22 rivit 36-37 Tarpeeton ilmaus, muidenkaan ruoka-aineiden kohdalla ei tarjota korvaavia lähteitä. Ehdotetaan poistettavaksi. Asia tulee esille muualla.

Ei muutostarvetta

Lihatiedotus ry: sivu 24, rivi 37 Muutosehdotus: Lisätään kirjaus ”Ympäristösyistä olisi hyvä suosia kotimaista sianlihaa, jonka ruokinnassa käytetään mahdollisimman vähän soijaa.”

Ei muutostarvetta

Lihatiedotus ry: Sivut 29, Rivit 40-42 Sivulla puhutaan kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuuden olevan pieni koko ruokavalioiden ympäristövaikutuksista. Tästä huolimatta hävikin vähentämisen merkitystä ei ole syytä vähätellä ja tätä olisi hyvä täydentää, sillä, että hävikkiä kotitalouksissa syntyy eniten ja siihen on syytä kiinnittää huomiota. Ruokahävikki ei ole merkityksetön <https://www.luke.fi/fi/uutiset/kotitalouksien-ruokahavikki-vastaa-139000-henkilöauton-kasvihuonekaasupäästöjä>

Ruokahävikkiä käsitellään Suosituksessa useassa kohdassa. Asiaa ei ole ollut tarkoitus vähätellä, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavalioiden ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön.

Hansel: s. 8 r. 43 Lause on toistoa.

s. 9 r. 1 Muutetaan lausetta (aloittaa kappaleen): Päivittäisen ruokailun tehtävä on taata hyvä ravitsemus ja toimintakyky sekä ehkäistä sairauksia.

s. 9 r. 2 Pois sana: ”runsaasti”

s. 9 r. 5 Muutetaan: ”ilmastonmuutosta aiheuttavista kasvihuonepäästöistä.”

s. 9 r. 11 Muutetaan: ”Ruokavaliossa tämä tarkoittaa nykyistä kasvipainotteisempia valintoja, nykyistä enemmän täysjyväviljaa, kasviksia..

s. 9 r. 17 Onko tutkimusta siitä, että jos suomalaisten ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeiden ilmastovaikutusten osuus kasvaa? Tulisiko tässä pikemminkin tuoda esille, mitä hyviä kotimaisia tuotteita voidaan käyttää vielä enemmän?

Tekstiä on muokattu, tiivistetty ja täsmennetty.

Hansel: s. 9 r. 25 Loppuun voisi lisätä: Valitsemalla luomu-, reilun kaupan ja Rainforest Alliance merkittyyä ja ja soija- ja palmuöljysertifioituja tuotteita luontokatoa voidaan vähentää. Ulkomailta tuotujen kasvien hyvää tuotantotapaa voi varmistaa esimerkiksi Global G.A.P. sertifiinnilla.

Tekstikohta johon tässä viitataan on poistunut.

Hansel: s. 9 r. 31 Lauserakenne: Esimerkiksi turvepohjaisten peltojen viljely on suurin maatalouteen liittyvä ilmastovaikutusten aiheuttaja Suomessa, mutta siihen ei suoraan pystytä vaikuttamaan ruokavaliinnoilla. Myöhempi lause: Ruokavaliinnoilla ei pystytä -> pois.

Poistettu toisto.

Hansel: s. 9 r. 36 Lauserakenne: Suomen luonnonoloihin sopivalla nautataloudella on suuri rooli metaanipäästöissä (6 %).

s. 9 r. 43 Ensimmäinen ja toinen lause pois. Aloitetaan lauseella (pienin lisäyksiin)

”Monipuolinen, kasvipainotteinen ruokavalio tukee viljelyn monipuolistamista ja monimuotoisuutta, joka on...”

s. 10 r. 12–21. Poistetaan kaikki lauseet ja aloitetaan kappale lauseella: Suomen maatalous on sekä vähentänyt että rikastuttanut luonnon monimuotoisuutta. Viime vuosisadan puolivälin jälkeen tapahtunut maatalouden toimintatapojen muutos....

Muokattu

Hansel: s. 10 r. 36 Voisiko alkua tiivistää luotelemalla suuruusjärjestyksessä Suomessa elintarvikkeina käytetyt kalalajit. Ja ehkä on syytä kertoa, että mikä osuus kalastuksesta on elintarvikkeiden raaka-ainetta ja mikä rehu- ja muuhun käyttöön?

Teksikappale on poistettu. Kalaa koskevat asiat on esitetty Suoitellut ruokavaliinat -kappaleessa. Sinne on lisätyt sertifiointit.

s. 11 r. 9 MSC sertifiointi kertoo kestävästä kalakannoista kalastettua kalaa ja ASC sertifiointi kertoo kestävästi vesiviljellystä eli kasvatetusta kalasta.

Hansel: s. 21 r. 30 Lause: ”Monissa tuontimaissa niitä käytetään..” -> Torjunta-aineiden käyttö vaihtelee eri maissa ja lause voi nyt antaa väärän kuvan tuontituotteista. Tuontituote ei ole automaattisesti enemmän torjunta-aineita sisältävä, siksi suosittelimme lauseen poistamista.

Tekstiä muokattu.

Ruokatiedotus ry: Sivu 9 Rivit 4–9 Mitä tässä yhteydessä tarkoitetaan ilmastovaikutuksella? Tähän toivoisi tarkempaa määrittelyä. Kasvihuonekaasupäästöjä ei ole avattu sananselityksissä, tämä olisi hyvä avata siellä. Tekstissä mainitaan, että ruoan kulutus aiheuttaa noin 20 prosenttia suomalaisen kuluttajan ilmastovaikutuksesta ja että maataloussektori ja maatalouden maan käyttö aiheuttavat noin 30 prosenttia Suomen kasvihuonekaasupäästöistä, miten nämä esimerkiksi vertautuvat toisiinsa? Ehkä tulevaisu-
kuvituksissa voisi olla avattu näiden mittasuhteita.

Tekstiä selkeytetty, osin poistettu.

Sivu 9 Rivit 6–8 Ruokavalinnoilla voidaan vaikuttaa siihen, missä ympäristövaikutuksia syntyy. Huomioida tulisi myös, että valinnoilla voidaan vaikuttaa lisäksi sosiaaliseen kestävytyteen. Esimerkkinä siirtotyöläisten hyväksikäyttö Etelä-Euroopan kuivuudesta ja pohjaveden puutteesta kärsivillä vihannesviljelmillä. Suosituksissa sosiaalinen kestävyys nähdään lähinnä Suomen kontekstissa, toisin kuin ekologinen kestävyys, jota tarkastellaan globaalisti.

Tässä on keskitytty ympäristövaikutuksiin.

Sivu 9 Rivit 15–18 Tekstissä puhutaan korkeasta kotimaisuusasteesta ja korostetaan, että iso osa ilmastovaikutuksista aiheutuu kotimaisista tuotteista. Näin muotoiltuna omavaraisuus saadaan kuulostamaan negatiiviselta asialta. Tässä korostuvat ilmastovaikutukset, kokonaiskestävyyttä ei huomioida tässä lainkaan, vaikka valinnoilla on suuri merkitys myös sosiaaliseen (erityisesti huoltovarmuus), kulttuuriseen ja taloudelliseen kestävytyteen. Pidämme tärkeänä, että korkean omavaraisuusasteen säilyttämiseksi myös ravitsemussuosituksissa korostetaan lähellä tuotetun ruoan etuja.

Muokattu.

Sivu 9 Rivit 19–21 Suomalaisen broilerin tuotannossa käytetään pääosin sertifioitua soijaa, jonka tuotantovaikutukset lajikatoon eivät ole samat kuin sertifioimattomalla soijalla. Lisäksi kotimaisen soijan korvaavan rehun määrä lisääntyy jatkuvasti. Soijaa korvataan esimerkiksi kotimaisella kauralla, herneellä ja rypsilä.

Sertifioitu soija lisätty.

Sivu 11 Rivi 2 Lause kiertovesilaitoksista on irrallinen. Tästä on esimerkiksi asiaan perehtymättömän lukijan vaikea arvioida, onko kyseessä hyvä vai huono asia ja mitä tämä tarkoittaa ympäristön kannalta. Kappaleessa positiiviset asiat ja haitat ovat sekaisin, jolloin asiaa tunteamattomalle niitä on vaikea ymmärtää ja erottaa toisistaan.

Kohta on poistunut.

Sivu 11 Rivit 10–17 Tämä kappale sopisi paremmin johdantoon. Katsomme, että ravitsemussuosituksen ensisijainen tavoite on tukea ravitsevaa ruokavaliota ja sitä kautta kansanterveyttä. Kestävät maatalous- ja tuotantokäytännöt sekä kansainväliset ja kansalliset ympäristötavoitteet määrittellään EU:n politiikkaohjelmissa ja kansallisissa päätöksenteossa.

Ei muutostarvetta.

SYKE: Ruoan käytön kehitystä koskeva luku voisi sisältää myös tietoa ympäristövaikutusten kehityksestä. Vaihtoehtoisesti tämän tiedon voi lisätä ruokavalion ympäristövaikutuksia koskevaan osioon. Trendien tarkentaminen olisi tärkeää myös ympäristövaikutusten osalta, se lisäisi kansalaisten tietoutta asiasta ja auttaisi lukijaa tulkitsemaan tilannetta.

Ei muutostarvetta. Tekstin pituutta ei ole voinut kasvattaa.

Lihakeskusliitto: Yleiset kommentit, ruuantuotannon ympäristövaikutukset: Suomessa maidon- ja lihantuotanto on tehokasta, ja myös elintarviketeollisuuden sivutuotteita hyödynnetään kokonaisvaltaisesti. Soijan käyttö vähenee koko ajan, ja korvautuu kotimaisella valkuaisrehulla. Suomalaisen kotieläintuotannon ympäristövaikutuksia pienentää monivuotisten nurmikasvien viljely. Näitä kasveja syövät laiduntavat eläimet eli lampaat ja naudat. Laiduntaminen myös parantaa luonnon monimuotoisuutta. Hyvinvoiva peltomaa sitoo hiiltä ja tuottaa hyvän sadon. Suositusten mukainen kotieläintuotannon voimakas vähentäminen heikentää siis luonnon monimuotoisuutta ja vähentää maaperän hiilensidontaa.

Maatalouden ympäristövaikutuksia on kuvattu yleisellä tasolla tutkimusnäyttöön perustuen teksti-tilan sallimissa puitteissa.

S9 rivi 40. Itse asiassa suurin osa viljastakin menee meillä rehuksi – joten valtaosa viljelypinta-alasta menee Suomessa eläintuotannolle.

Ei muutostarvetta.

S10 rivi 7: Peltoala ei ole luomun ongelma siksi, että suurin osa maamme viljelypinta-alasta on rehuntuotannossa. Luomun hyödyt ovat ennen muuta biodiversiteettiä ja kemikaalien vähentämiseen liittyviä, eikä se pyri maksimaaliseen tuottoon hehtaaria kohden.

Ei muutostarvetta.

S10 rivi 8: Maatalouden ravinnepäästöt vesistöihin ovat maassamme suurimmat kaikista.

Täsmennetty.

S10 rivi 12 Maatalousympäristöjen merkitystä biodiversiteetille kannattaa korostaa: ne kilpailevat metsien kanssa sekä lajien että luontotyypin uhanalaisuudessa, vaikka niitä on murto-osa metsien pinta-alasta.

Maatalouden vaikutuksia on kuvattu yleisellä tasolla teksti-tilan puitteissa.

S10 rivi 32: Luomutuotannon toinen hyöty biodiversiteetin rinnalla liittyy kemikaalien käytön vähentämiseen.

Ei muutostarvetta.

S10 Voisi lisätä, että pääosa maamme ammoniakkipäästöistä tulee maataloudesta (peräti 90 %), ja siitä 93 % karjanlannasta. Esim. s. 8 kirjassa "Maatalouden ammoniakkipäästöjen vähentäminen." Viljelijäopas. Maa- ja metsätalousministeriö 2020.

<https://valtioneuvosto.fi/-/1410837/uusi-opas-maatalouden-ammoniakin-hallintaan>

Ei muutostarvetta. Päästöjä ei ole voitu käsitellä näin tarkalla tasolla.

S10 rivi 39 Myös monet Suomen kalakannat ovat vähentyneet merkittävästi viime vuosikymmeninä, esimerkkeinä meille taloudellisesti ylivoimaisesti merkittävien kala silakka ja lohi. Tästä syystä niiden kalastuskiintiöitä rajoitettiin mm. viime syksynä.

S10 rivi 44 Merkittävin vesiviljelyn päästöjä rajoittava keino ovat ympäristöluvat, mikä kannattaa mainita ohjauskeinojen luettelon kärjessä.

S11 rivi 5 Muun muassa maamme vesiviljelyn pääläji kirjolohi kuuluu maailman sataan pahimpaan vieraslajin joukkoon. Ks. esimerkiksi Kansainvälinen luonnonsuojeluliitto (IUCN) https://www.iucnqisd.org/qisd/100_worst.php

S24 rivi 8 Norjan kasvatetun lohien ympäristöongelmat on hyvin kuvattu; lisäksi sen kuljetukset ovat pitkiä. Kotimainen kirjolohien vesiviljely voi aiheuttaa vesistöjen rehevöitymistä ja se on haitallinen vieraslaji. Kirjolohien rehua tehdään paljolti silakasta, joka kannattaisi ehdottomasti käyttää suoraan ihmisravinnoksi. (Vaikka silakan kalastuskiintiöitä on jouduttu rajoittamaan viime aikoina, se muodostaa yhä valtaosan maamme kalansaaliista, ja sitä voi käyttää kestävästi ihmisravinnoksi.) Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että kalojen sertifiointeista MSC ja ASC ovat parhaiten dokumentoituja.

S24 rivi 28 Karjatalouden ympäristöongelmissa tulee huomata, että valtaosa viljelypinta-alastamme menee siihen, joten se vastaa pääosasta koko maataloutemme vesistö- ja ilmastopäästöistä. Karjatalous vastaa myös valtaosasta maamme ammoniakkipäästöistä (ks. kommenttimme aiemmin sivulle 10).

S26 rivi 5. Samat kommentit kuin edellisessä karjakohdassa: Karjatalouden ympäristöongelmissa tulee huomata, että valtaosa viljelypinta-alastamme menee siihen, joten se vastaa pääosasta koko maataloutemme vesistö- ja ilmastopäästöistä. Karjatalous vastaa valtaosasta maamme ammoniakkipäästöistä (ks. kommenttimme aiemmin sivulle 10).

Hansel: s. 24 r. 1 Kalojen käyttö on osa kestävästä ruokavaliosta.

s. 24 r. 11 MSC sertifiointi kertoo kestävästä kalakannoista kalastettua kalaa ja ASC

sertifiointi kertoo kestävästi vesiviljellystä eli kasvatetusta kalasta.

viit. s. 29, r. 39-42. Kohdassa todetaan, että kotitalouksissa syntyvä ruokajätteen osuus ympäristövaikutuksista on pieni suhteessa kulutetun ruoan aiheuttamiin vaikutuksiin, mutta että on kuitenkin pidettävä huolta, ettei hävikin määrä pääse kasvamaan. Toisaalta sivulla 41 ympäristövaikutusten arviointia koskevassa kohdassa pohditaan Suomen sitoutumista ympäristötavoitteisiin ja elinkaariarvioinnin merkitystä ja todetaan, että hävikkiä tulee seurata erityisesti joukkoruokailussa. Suomi on sitoutunut YK:n elintarvikejätteen puolittamistavoitteeseen elintarvikejätteen loppupäässä vuoteen 2030 mennessä. Valmisteilla olevassa jätepuitedirektiivin muutoksessa säädettäisiin jäsenmaille velvollisuus vähentää elintarvikejätettä 30 % henkeä kohti vähittäiskaupassa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissa; tavoite on yhteinen näille sektoreille. Kotitaloudet tuottavat kuitenkin merkittävästi enemmän elintarvikejätettä ja ruokahävikkiä kuin muut elintarvikeketjun osat: Suomessa noin puolet, EU-tasolla noin kaksi pyrkä. Muutenkin läpi suosituksen toki hyvä mieltä, että asiat avautuvat muillekin kuin ravitsemusihmisille, eikä viestejä jää vahingossa rivienvälissä tulkittaviksi.

Pihvikarjaliitto: RUOKAVALION YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET sivu 9, rivit 9-14 " Ruoan kulutus aiheuttaa noin 20 prosenttia suomalaisen kuluttajan ilmastovaikutuksesta.

Suomessa ravitsemussuositusten mukaisilla ruokavaliolla ruokavaliosta ilmastovaikutuksia voidaan vähentää yli kolmanneksella. Tämä edellyttää nykyistä kasvipainotteisempia ruokavaliota, jotka sisältävät nykyistä enemmän täysjyväviljaa, kasviksia, palkokasveja, kalaa, siemeniä ja pähkinöitä sekä vähemmän lihaa. Suurin osa nykyisen suomalaisen ruokavaliosta ilmastovaikutuksista aiheutuu eläinperäisten tuotteiden käytöstä, erityisesti naudanlihasta ja maitovalmisteista."

Ympäristövaikutuksiin liittyvät myös muut kuin ilmastovaikutukset. Monet perinnebiotoopit ja niiden monimuotoisuus, johon sisältyy paljon uhanalaisia lajeja, on mahdollista säilyttää vain laiduntamalla. Laiduntavat eläimet myös hoitavat maisemia, jotka kasvaisivat umpeen ilman niitä.

sivu 9, rivit 37-42 "Nautataloudella on nykyisellään suuri rooli Suomenmaataloudessa, koska se sopii hyvin Suomen luonnonoloihin. Nautatalous aiheuttaa kuitenkin runsaasti ilmastopäästöjä, muun muassa metaania. Metaanin osuus Suomen ilmastopäästöistä on noin 6 prosenttia. Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia kokonaispinta-alasta. Siitä noin kolmannes tuottaa nurmirehua nautatalouden käyttöön, minkä lisäksi naudat syövät paljon myös viljaa. Nautatalous vie siis paljon peltopinta-alaa, mutta toisaalta nurmet ylläpitävät peltomaan hiilivarastoa ja ovat siksi tärkeä osa viljelykiertoja ja mahdollistavat ruoantuotannon myös heikkotuottoisemmillä alueilla." Tieto metaanin osuudesta Suomen ilmastopäästöistä vaihtelee, joten tässä kohden olisi hyvä mainita lähde. Osa Suomen metaanipäästöistä on peräisin luonnosta, kuten soilta. Suomen peltopinta-ala on 2,2 miljoonaa hehtaaria eli noin seitsemän prosenttia Suomen maapinta-alasta (Luke).

Kalojen hyödyntäminen suoraan ihmisravinnoksi on vielä kestäväällä tasolla. Vaikka niitä kulutettaisiin suosittelulla tasolla (asiantuntijakuulemiset).

Kohta on poistunut.

Kohta on poistunut.

Teksikappale on poistettu. Kalaa koskevat asiat on esitetty Suoitellut ruokavaliot -kappaleessa. Sinne on lisätty sertifiointit.

Nautakarjatalouden vaikutuksia on kuvattu Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa.

Nautakarjatalouden vaikutuksia on kuvattu Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa.

Sertifiointit lisätty.

Hävikkiä ei ole ollut tarkoitus vähätellä, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavaliosta ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön.

Ympäristövaikutuksista on eristetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen. Metaanipäästöjä ja peltopinta-alaa käsittelevät kohdat on poistettu.

Pihvikarjaliitto: VIILJA JA VIILJAVALMISTEET sivu 20 rivi 31 "Ympäristövaikutukset: Viljavalmisteet ovat keskeinen tuoteryhmä ympäristöystävällisissä ruokavalioissa." rivit 36-37 "Vesiviljelyyn riisin ilmastovaikutus on suurempi kuin useimpien muiden viljojen. Riisin vesijalanjälki on erityisen suuri, jos se tulee alueilta, joilla on niukkuutta vedestä." Tässä yhteydessä olisi syytä mainita, että tietolähteistä riippuen riisinviljelyn sanotaan olevan yksi suurimmista ihmisperäisistä metaanilähteistä, ja sen on arveltu tuottavan noin 5-10 % eli jopa kymmenesosan maailman metaanipäästöistä. Riisin viljelyyn käytetään tällä hetkellä jopa 30-40 % kaikesta maailman kasteluvedestä. Pihvikarjaliitto: sivu 24, rivit 29-32 "Ympäristövaikutukset: Maltillinen määrä punaista lihaa voi sisältyä kestäväan ruokavalioon. Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen punaisen lihan kulutus vähenee merkittävästi. Naudanlihan ympäristövaikutukset ovat yleisesti ottaen suuremmat kuin sianlihan. Ympäristön kannalta on merkitystä sillä, miten liha on tuotettu." Tässä tulisi täsmentää, mitkä naudanlihan ympäristövaikutukset ovat suuremmat kuin sianlihan ja mitä tarkoitetaan yleisesti ottaen? Nautojen ruokinnassa käytettävällä nurmirehulla on myönteisiä ilmastovaikutuksia, sillä nurmipellot sitovat hiiltä: ne muokataan 4-5 vuoden välein, sen sijaan sikojen ruokinnassa käytetyt viljat ovat yksivuotisia ja pellot muokataan vuosittain. Sikatalous on Suomessa varsin keskittynyttä, ja se aiheuttaa vesistöihin pistekuormitusta. Suomalaisesta naudanlihan tuotantotavasta on edellä mainitussa Luken synteisiraportissa todettu, että "maaperän ympäristövaikutusten ja luonnon monimuotoisuuden kannalta monivuotiset nurmet ja nautakarjalatous ovat parempi vaihtoehto kuin jatkuva yksivuotisten kasvien viljely".

Pihvikarjaliitto: sivu 24, rivit 35-36 "Naudan tuontipihvilihaan liittyy usein ylilaidunnusta ja sianlihaan soijarehun käyttöä, joilla on merkittäviä ympäristövaikutuksia tuontimaissa." Kun puhutaan naudanlihan ympäristövaikutuksista, tulisi ehdottomasti kiinnittää enemmän huomiota kotimaisen ja ulkomaisen naudanlihan ympäristövaikutuksiin. Viittaamme FAO:n tilastoihin, joiden perusteella suomalaisen naudanlihan tuotannon kasvihuonekaasupäästöt ovat monia muita maita maltillisemmat. Tärkeä osa ekologista kestävyttä on se, että eläintiheys on Suomessa suhteellisen matala, joten nautakarjatuotannon suorat ilmastovaikutukset sekä myös vesistövaikutukset ovat maltillisia. (Lähde: Luke)

Pihvikarjaliittosivu 29, rivit 40-41 "Ravitsemuksellisen tarpeen ylittävä ruoankulutus ja ruokahävikki, joka voitaisiin välttää, aiheuttavat kestävyuden näkökulmasta turhaa ympäristökuormitusta. Kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuus koko ruokavaliosta ympäristövaikutuksista on Suomessa pieni." Hävikki on ruoankulutuksen ympäristövaikutusten kannalta haitallista, koska hävikkiin menevä ruoka on kulkenut läpi toimitusketjun kaikki vaiheet alkutuotannosta kuluttajalle. Ehdotamme, että hävikin välttämistä korostettaisiin suosituksissa vahvemmin ympäristöystävällisyydestä. Hävikkiin tulee kiinnittää huomiota myös ruoan arvostuksen parantamiseksi.

THL: Sivun 9, rivi 16-18: tässä kohtaa voisi myös mainita että ruoan kuljetuksella on vähäiset ilmastovaikutukset verrattaessa ruoantuotantoon

THL: Sivun 9, rivi 35: lause voi olla vaikea ymmärtää ilman esimerkkejä näistä ristiriitaisista tilanteista

THL: Sivun 9, rivi 37: Olisi ehkä hyvä avata mitä tarkoitetaan "Suomen luonnonoloihin"

THL: Sivun 9, rivi 40-41: monilajiset nurmet voivat suotuisissa olosuhteissa ylläpitää peltomaan hiilivarastoa (tämä ei siis päde kaikissa tapauksissa, joten kannattaa tarkentaa).

THL: Nautakarjan kasvatuksessa käytettävät hormonivalmisteet sekä antibiootit aiheuttavat niin ikään merkittäviä ympäristövaikutuksia, joita kannattaisi jossain kohtaa mainita.

THL: Sivun 10, rivit 1-7: Luomutuotantoa käsittelevässä kappaleessa olisi hyvä myös tärkeä nostaa esiin luomutuotannon hyödyt maaperän kuntoon liittyen. Eli kannattaisi esimerkiksi tässä kappaleessa puhua tehollisuuden haitallisista vaikutuksista ja niihin liitetystä maaperän köyhtymisestä.

THL: Sivun 26, rivi 10-11: Lauseessa pitäisi tulla paremmin esiin hyötyjen ja haittojen suuruusluokan ero: "Siihen liittyy sekä haitallisia, kuten märentijöille tyypilliset metaanipäästöt, että jossain määrin hyödyllisiäkin piirteitä".

THL: Sivun 27, rivi 40-41: olisi tärkeä määrittellä mikä "pieni määrä" tässä yhteydessä tarkoittaa, koska siihen voi liittyä hyvinkin erilaisia tulkinnoita.

THL: Sivun 21, rivi 31-33: Voisikohan tähän lisätä maininnan siitä että vesi siirtyy paikallisesta kiertokulusta toiseen

Outi Nuutinen: Sivun 9, rivi 14 suositan lisääväksi naudanlihasta ja maitovalmisteista kulutuksen määrän täsmentämistä - ei kai ravitsemussuosituksen mukainen kulutus aiheuta eläinperäisistä tuotteista suurinta osaa????

Rivit 16-18 Jos lause... loppuun asti jää lukijalle epäselväksi ja onko totta? Lauseen muotoilu petraus tarpeen.

Rivit 22-25 jää lukijalle epäselväksi, mitä sillä tarkoitetaan? Petraus tarpeen.

Ei muutostarvetta. Tilan puutteen takia ei useissakaan kohdissa voida mennä kovin yksityiskohtaiselle tasolle.

Kohtaa on täsmennetty. Nautatalouden merkitystä maataloudessa ja sen ympäristövaikutuksista on kuvattu Maatalouden ympäristövaikutukset -osiossa.

Liitteessä 4, Maatalouden ympäristövaikutukset Suomessa on käsitelty näitä asioita.

Ei muutostarvetta.

Lisätty.

Kohta on poistunut.

Tekstikohtaa on muokattu.

Tekstikohtaa on muokattu.

Ei muutostarvetta. Suomessa ei käytetä hormonivalmisteita eikä antibiootteja muutoin kuin lääkinällisissä tarkoituksissa.

Kohta on tässä muodossa poistunut.

Maatalouden ympäristövaikutukset Suomessa -kappaleessa (Liite 4) on otettu kantaa näihin asioihin

Ei muutostarvetta

Ei muutostarvetta

Lauseessa puhutaan nykyisestä keskimääräisestä suomalaisesta ruokavaliosta, joka ei ole ravitsemussuosituksen mukainen.

Tekstikohtaa on muokattu.

- Rivit 26 - 35 suositan ympäristötieteiden edustajan antamaan lausunnon tästä ja kenties kappaletta voidaan sanomaa muuttamatta tiivistää....

Rivit 39-42 vaikeaselkoisesti avattu - ks. ed. kommenttini!

Rivi 44 tarkoitetaanko sanalla Monipuolinen viljely samaa kuin kiertoviljely?
Sivu 10, rivit 4-7 luomutuotannon satotasot usein alhaisemmat - pitääkö paikkansa enää?

Suositan taas luomutuotannon asiantuntijan lausuntoa tästä. Rivien 4-7 teksti on polveilevaa ja onkohan rivin 7 teksti tarpeen ollenkaan? Kun osalle suomalaisista luomutuotanto on punainen vaate, tekstin loogisuuteen, selkeyteen ja sisältöön on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Rivit 19-25 monien yksityiskohtaisten asioiden ja termien vuoksi jää lukijalle epäselvä kuva; kerran lukemisen jälkeen valveutunut lukija ei muista ydinasioista juuri mitään. Ks. ed. kommenttini.

Rivi 32 onko tarpeen avata kirjainyhdistelmä IPM auki suluissa, vaikkakin se selitetään sivulauseessa rivillä 33?

Rivi 36 minusta on TÄRKEÄ Norjan lohen eettiset kasvatusmenetelmät ja negatiiviset ympäristövaikutukset? Lisäksi monet muut eettiset kuluttajat eivät syö Norjan lohta lainkaan. Kysyn aina ravintoloissa, mistä lohene peräisin? Useimmiten Norjan lohesta, jolloin jätän tilaukseni tekemättä!

Sivu 11, rivit 1-9 saisiko tiivistettyä ja selkeytettyä tekstiä sisällön suhteen?

Rivit 11-17 kiitokset monet hyvästä tekstistä- mietin ihan kainalotekstiksi nostamisen mahdollisuutta erinomaisena yhteenvedona lukijaystävällisyytenä!

Outi Nuutinen: Rivi 43 entä ruokahävikkiä pienentämällä? Olen sen nähnyt tällaisessa luettelossa monissa yhteyksissä.

Ympäristön ympäristövaikutusten vähentämisen on tarkoitus vaikuttaa keuhkotautien, kuitenkin vahvasti ruoan tuotannon ilmastovaikutuksia. Sen sijaan kestävyys kokonaisvaikutukset, joihin kuuluvat vesijalanjälki, sosiaalinen kestävyys, omavaraisuus ja ruokaturva sekä osaaavan ruokaketjun edut, kuten elintarviketurvallisuus, kulttuurinen kestävyys, monimuotoisuus, eläinten hyvinvointi ja antibioottien vastuullinen käyttö, jäävät liian vähälle huomiolle.

Ruoantuotannon vaikutuksia tulisi lähestyä systeemiajattelun kautta, eikä niiden yksinkertaistaminen pelkästään ilmastoon ole järkevää. Suosituksissa monet globaaliin ruoantuotantoon liittyvät ongelmat on yhdistetty kotimaiseen ruoantuotantoon sellaisenaan huomiomatta Suomen olosuhteisiin ja tuotantotapoihin liittyviä erityispiirteitä. Suomalaisessa ruokajärjestelmässä on paljon hyvää ja toimivaa, ja kehitystyötä tehdään paljon. Globaaliin ruoantuotannon ongelmat ja kotimaiset käytännöt tulisi suositusasiakirjassa erottaa selkeästi toisistaan.

Ympäristön näkökulmasta tulisi suosia lähellä tuotettua oman maan ruokaa, jonka kokonaisvaltainen kestävyys ja mm. ympäristökestävyyden kehittäminen on omissa käsissämme ja kehitystä ohjataan hyödyntäen suomalaista tutkimusta. Suosituksissa mainitsematta jäävät esimerkiksi antibioottiresistenssi, joka on EU:ssa todettu vakavaksi uhaksi. Suomessa antibioottien käyttö eläinten lääkinnässä on erittäin vähäistä ja toimivan valvonnan vuoksi ruoan raaka-aineisiin ei jää jäämiä. Myös satokausien suosimista ja hävikin vähentämisen merkitystä toivoisimme korostettavan enemmän. Ihmettelemme kotitalouksien hävikin merkityksen vähättelyä sivulla 29, rivillä 40-42.

Koska ravitsemussuosituksen luonnoksessa huomioidaan terveyttä edistävän ruokavalion lisäksi ekologinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys, olisi myönteistä, että Sydänmerkin lisäksi kuluttajien valintoja ohjaavina merkkeinä mainittaisiin myös Hyvä Suomesta –merkki, Reilun kaupan –merkki sekä luomutuotannosta kertovat merkit.

Paikoittain, erityisesti kappaleessa "Ruokavalion ympäristövaikutukset" koemme tekstin ajoittain lukijalle haastavaksi hahmottaa. Mikä on tekstin kohderyhmä? Teksti on välillä yksityiskohtaista ja välillä taas hyvin yleisluontoista ja yleistävää. Tämä aiheuttaa helposti sen, että asioiden mittasuhteet jäävät epäselviksi. Lukijalla, joka ei ole ympäristöasioiden

Lihatiedotus ry: sivu 4 , rivit 1 ja 2. Viittaaminen Pohjoismaisiin ravitsemussuosituksiin 2023 ei anna oikeutta jättää lähdekritiikkiä pois. Pohjoismaisissa ravitsemussuosituksissa viitataan liha-asioissa Lescinsky 2022 -julkaisuun, jonka omassa aineistossa osa julkaisuista ja julkaisuissa käytetyt aineistot ovat niin vanhoja, että niiden ajantasaisuus suomalaisten nykyiseen ravitsemustilanteeseen nähden on kyseenalainen.

sivu rivit 1 ja 2 [FinRavinto2017-tutkimusdata suomalaisten ruokailutottumuksista]:

Kommentti: Tutkimustulokset perustuvat 7 vuotta vanhaan dataan, mikä ei enää täysin kuvasta suomalaisten ruokailutottumuksia. Punaisen lihan kulutus on vähentynyt, ja säännöllisen ruokarytmin noudattaminen on harventunut ja tilalle on tullut napostelu.

SYKE: Ruoan käytön kehitystä koskeva luku voisi sisältää myös tietoa ympäristövaikutusten kehityksestä. Vaihtoehtoisesti tämän tiedon voi lisätä ruokavalion ympäristövaikutuksia koskevaan osioon. Trendien tarkentaminen olisi tärkeää myös ympäristövaikutusten osalta, se lisäisi kansalaisten tietoutta asiasta ja auttaisi lukijaa tulkitsemaan tilannetta.

Ympäristövaikutuksiin liittyviä tekstejä on ollut kirjoittamassa kaksi Luonnonvarakeskuksen tutkijaa, jotka ovat ruoan ympäristövaikutusten asiantuntijoita. Lausetta muokattu.

Kohta on poistunut käsikirjoituksesta

Tekstiä selkeytetty, osin poistettu.

Kohta on poistunut.

Ei muutostarvetta.

Teksikappale on poistettu. Kalaa koskevat asiat on esitetty Suoitellut ruokavalinnat -kappaleessa.

Kohta on poistunut tiivistystarpeen takia.

Tutkimusnäyttöön perustuen ruokahävikin merkitys suhteessa ruokavalion ympäristövaikutuksiin on pieni, minkä takia ruokahävikkiä ei nosteta yhtä tärkeäksi tekijäksi ruokavalion kanssa.

Ympäristövaikutuksista on esitetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen. Ruokahävikkiä käsitellään Suosituksessa useassa kohdassa. Asiaa ei ole ollut tarkoitus vähätellä, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavalion ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön. Kotitalouksien ruokahävikistä on nyt oma kappaleensa Ruoan ympäristövaikutukset-kappaleessa.

Ruoan ympäristövaikutukset (ent. Ruokavalion ympäristövaikutukset) -kappaleessa käsitellään vain ympäristövaikutuksia.

Tekstiä on muokattu lukijaystävällisemmäksi.

Viitteet julkaistaan erillisessä tiedostossa.

Pohjoismaisten ravitsemussuosituksen huomioimisen lisäksi ympäristövaikutuksista on esitetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen.

Finravinto 2017 on uusin saatavilla oleva tutkimusnäyttö väestön ruoankäytöstä.

Ympäristövaikutusten kehityksestä on lisäksi lyhyesti Ruoan ympäristövaikutukset - kappaleeseen. Tilan puutteen takia asiaa ei käsitellä pidemmin.

Lihakeskusliitto ry: Yleiset kommentit, nautakarjatalous: On tärkeää huomata, että Suomen vahva nautakarjatalous johtuu luonnonoloista. Pohjoisessa ei leipävilja kasva. Sen sijaan nurmi sekä rehuviljat onnistuvat paremmin.
Lihakeskusliitto: s. 9, r. 13-14 Väite "suurin osa nykyisen suomalaisen ruokavalioiden ilmastovaikutuksista aiheutuu eläinperäisten tuotteiden käytöstä, erityisesti nautalihasta ja maitovalmisteista" on outo. Lihakeskusliitto pitää väitettä epäselvänä. Mikä vaikutus? Hiilijalanjälki? Vesi? Monimuotoisuus? Ravinnekierto? Suhteutettuna tuotekiloihin vai niiden ravintoarvoon? Onko kotieläintalouden positiivinen vaikutus monimuotoisuuteen ja peltojen hiilensidontaan ja viljavuuteen otettu huomioon? Lihakeskusliitto suosittaa, että lause otetaan pois, ja mielellään poistetaan koko ympäristökestävyys. Ei ole perusteltua, että vain yksi kestävyuden osa-alue on otettu mukaan suosituksiin.
Lihakeskusliitto: s. 9, r. 21-22 Suomalaisessa broilertuotannossa käytetään yhä vähemmän soijaa. Nautakarjatalouteen liittyvä laidunnus ja nurmituotanto lisäävät monimuotoisuutta. Sen sijaan yksivuotisiviljely (vilja, palkokasvit) lisää pellon muokkaustarvetta ja vähentää siten monimuotoisuutta ja maaperän hiilensidontaa.
Lihakeskusliitto: s. 24, r. 29-30 Ehdotetaan poistettavaksi lause: "Kokonaisuuden kannalta on kuitenkin tärkeää, että keskimääräinen punaisen lihan kulutus vähenee merkittävästi." Tämä on selvästi kirjoittajien mielipide, eikä enää perustuu viime aikojen tieteellisiin tuloksiin. Jos halutaan, voisi suosittaa rajoituksia tuotteille, joilla on korkea hiili- tai vesijalanjälki. Tuoteryhmiä ei pidä tällöin mainita, sillä yksittäisten tuotteiden välillä on ympäristökestävyydessä suurempia eroja kuin tuoteryhmien välillä.
Lihakeskusliitto: s. 24, r. 36 Nautojen ja lampaiden rehut ovat pääosin ihmisravinnoksi kelpaamattomia ja myös huomattava osa niiden tuottamiseen käytettävästä maasta on muun ruoan tuotantoon käyttökelvotonta.
Lihakeskusliitto: s. 26, r. 5-12 Maitotuotteiden keskinäistä ilmastovaikutusta vertailtaessa on huomioitava myös tuotteiden erilainen ravintoainepitoisuus. Naudat syövät suoraan ihmiselle käyttökelvotonta nurmea ja nurmi kasvaa usein hyvin myös olosuhteissa, missä suoraan ihmisten kulutukseen kelpaavia kasveja ei pystytä viljelemään. Maitotiloilla on myös merkittävä merkitys maaseudun elinvoimaisuuteen.
Atria: Sivu 25, rivit 4-5: Ympäristösyistä on perusteltua suosia Suomessa tuotettua lihaa. Sivu 25, rivi 19 & 24: Kotimainen tuotanto on käyttänyt vastuullisesti tuotettua soijaa jo vuosikymmeniä ja 2024 loppuun mennessä voimaantuleva metsäkatoasetus estää luonnon monimuotoisuutta heikentävän soijan markkinoille saattamisen ja sitä kautta elintarvikeketjuun päätyksen. Kotimaisen siipikarjanlihan välttäminen ympäristösyistä ei ole perusteltua, eikä siihen ole tarvetta myöskään terveydellisistä syistä. Tämän vuoksi ei ole tarpeen rajoittaa tai vähentää siipikarjan kulutusta. Se on hyvä vaihtoehto monipuolisen ja ravitsevan ruokavalioiden koostamiseen.
sivu 30: Ehdotetaan lisättäväksi suositus suosia suomalaisia tuotteita kaikissa kategorioissa. Se on ympäristönäkökohdista ja myös huoltovarmuuden kautta suositeltavampi vaihtoehto. Lisätään suositus Sydänmerkkikriteerit täyttävien tuotteiden suosimisesta myös siipikarja, punainen liha ja prosessoitu liha ruoka-aineryhmiin
HK Scan: s. 22, r. 58: Suomalaisessa nautantuotannossa käytetään sertifioitua soijaa, jonka alta ei sademetsiä hakata. Toteamus, jonka mukaan ihmisravinnoksi käytettävä soija on yleisesti ottaen ympäristöystävällinen valinta perustuu siihen, että toistaiseksi globaalista soijantuotannosta vain pieni osa käytetään ihmisravinnoksi. Jos suositusten mukainen ruokavalio yleistyy ja soijan käyttö lisääntyy myös väestön keskuudessa, kyseistä päätelmää ei voida tehdä.
HK Scan: s. 23, r. 25: Pähkinöiden kasvatuksen vesijalanjäljestä on maininta, mutta tässä kohtaa ympäristövaikutukset eivät ole ulottuneet suosituksiin: miksi kaikki pähkinät ovat samanarvoisessa asemassa, vaikka esim. puissa kasvavat pähkinät aiheuttavat vakavia vesiongelmia kasvatusmaissaan.
HK Scan: s. 24, r. 28: Punaisen lihan ympäristövaikutukset käsitellään yhdessä, keskittyen nautaan, kuitenkin esim. porsaanlihan hiilijalanjälki on Suomessa lähempänä broileria. Tekstissä ei myöskään mainita Suomalaisen tuotantotavan vahvuuksia: runsaita vesivaroja, eläinterveyttä, antibiootittomuutta, soijattomuutta/soijan vähyyttä rehussa jne. Kaikki nämä puoltavat kotimaisen lihan suosimista tuontilihan sijaan ja tämän soisi näkyvän myös ravitsemussuosituksissa. Sekä kala-, palkokasvi- että kasvissuositusten kohdalla on maininta kotimaisuudesta, lihassa, jonka tuotantotavat poikkeavat merkittävimmin muusta maailmasta, tämä on oudosti unohdettu.
HK Scan: s. 25, r. 19: Suomalainen broileri syö sertifioitua soijaa ja kehitystyötä tehdään alalla jatkuvasti, jotta soijankäyttöä voidaan vähentää/siitä päästä eroon.
HK Scan: s. 25, r. 23: Suomalainen broilerinlihan tuotanto on antibiootittonta, eläinten terveys on hyvä, tuotannossa käytetään sertifioitua soijaa -kaikki syyt suosia suomalaista broilerinlihaa tuontilihan sijaan.

Ei muutostarvetta. Suomen luonnonolojen merkitys on tuotu tekstissä esille.

Ilmastovaikutus ja hiilijalanjälki ovat synonyymeja. Tämä on avattu suositusdokumentin sanastossa. Ympäristövaikutuksista on esitetty kokonaiskuva kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen.

Siipikarjan tuotannonalan tavoite korvata soijaa muilla raaka-aineilla rehussa on Suositeltavat ruokavalinnat -kappaleen Siipikarjan liha -osioon

Ympäristövaikutusten osalta on huomioitu viimeaikaisin tutkimusnäyttö, mukaan lukien kotimainen tutkimusnäyttö.

Nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on käsitelty Ruoan ympäristövaikutukset -kappaleessa.

Nautatalouden merkitystä Suomen maataloudelle on käsitelty Ruoan ympäristövaikutukset -kappaleessa.

Suositus perustuu tutkimusnäyttöön suomalaisesta ruokavaliosta, ml. suomalainen broilerinliha. Sertifioitu soija on lisätty.

Huoltovarmuutta on käsitelty kappaleessa Ruokaturvaa ja ravitsemusterveyttä kaikille.

Sertifioitu soija on lisätty.

Pähkinöiden suositeltu määrä on pieni, minkä takia merkitys jää kokonaisuuden kannalta pieneksi.

Vastattu jo aikaisemmin: Punaistalihaa koskeva kohtaa on muokattu ja lisätty selkeämmin vertailu kotimaisen ja tuontilihan välillä ja erotettu sianlihan selkeämmin. Edelleen kuitenkin käsitellään vain ympäristövaikutuksia.

Vastattu jo aikaisemmin: Sertifioitu soija lisätty. Vastattu jo aikaisemmin: Näissä suosituksissa ei ole otettu huomioon eläinten hyvinvointikysymyksiä. Sertifioitun soijan käyttö on lisätty tekstiin.

HK Scan s. 41, r. 12: Ilmasto- ja ympäristövaikutusten sanotaan perustuvan tieteellisiin tutkimuksiin. Tällä hetkellä kuitenkin haasteena ovat toisistaan poikkeavat hiilijalanjalan laskentamallit ja päästökertoimet, jotka eivät huomioi suomalaisen ruuantuotannon erityispiirteitä. Yritykset ja muut tahot ottavat myös ripeään tahtiin uusia ympäristöystävällisiä käytäntöjä käyttöön, jolloin tutkimusdata laahaa vääjäämättä käytännön takana. Tämän vuoksi suositusten nojaaminen tiukasti ympäristönäkökulmiin on ongelmallista, koska kehitys ja toimitavat etenevät tutkimusjulkaisuja nopeammin.

THL: Sivu 20, rivi: 35: Ilmastovaikutus ei ole vain "suurempi" vain "merkittävästi suurempi" kuin muiden viljojen, tämä olisi hyvä tulla lauseessa selkeästi esiin. Lisäksi lauseeseen voisi lisätä "vaikkakin suosisi täysjyväriisiä", koska riisin laadulla myös tärkeä merkitys niin ympäristö kuin terveystieteiden näkökulmasta.

THL: Sivu 20, rivi: 36-36: Riisin vesijalanjälki on aina erityisen suuri – mutta sen vaikutukset ovat vielä merkittävämpiä alueilta, joilla on niukkuutta vedestä.

Leg4life: s. 21 rivi 26 lähtien (vihannesten ja hedelmien ympäristövaikutukset) voisi olla hyvä antaa täsmällisempiä ohjeita siitä, mitkä vihanneksia ja hedelmiä tulisi suosia ympäristön kannalta esim. sesonkia ei ole mainittu, vaikka avomaa on mainittu Sivu 21 rivit 31-33. Eikö tällaisia hedelmiä ja kasviksia voisi nimetä, jotta kuluttajat ymmärtävät vähentää niiden käyttöä? Tämä on tärkeää erityisesti hedelmien suhteen, koska kotimaisia suositeltavia vaihtoehtoja ko. hedelmien käytölle ei todellisuudessa ole olemassa. Se voisi ohjata kulutuksen painopistettä kotimaisten marjojen suuntaan.

ETL:s. 23, r 22: Ensimmäinen lause on ristiriidassa seuraavien kanssa. Tästä seuraa täysin ristiriitainen käsitys siitä, kuuluvatko pähkinät ilmastoystävälliseen ruokavalioon vai eivät. Kannattaako näin ristiriitaista tietoa jakaa, kun se ei käytännössä tarjoa mitään ohjeistusta?

Sivu 23 rivit 23-23. Tässäkin olisi loogista mainita ne pähkinät, joiden vesijalanjälki on suuri, ja ottaa se suosituksessa huomioon.

WWF Elisa Niemi: s. 24 – Hyvä että laidunnus on mainittu. Riveille 33-34 tulisi lisätä: "Pihvi- ja lampaanlihan tuotanto perustuu Suomessa usein laidunnukseen, mikä edistää luonnon monimuotoisuutta" – erityisesti jos kyseessä on luonnonlaidunnus. (Ajatusviivan jälkeinen osio on lisäsehdotus.)

ETL: s. 25, r. 18: Suomalainen broileri syö sertifioitua soijaa ja kehitystyötä tehdään alalla jatkuvasti, jotta soijankäyttöä voidaan vähentää tai siitä päästä kokonaan eroon.

ETL: s. 25, r. 25: Kotimaisen siipikarjanlihan välttäminen ympäristösyistä ei ole perusteltua. Kotimainen tuotanto on käyttänyt vastuullisesti tuotettua soijaa jo vuosikymmeniä ja kesällä 2023 voimaantullut metsäkatoasetus estää luonnon monimuotoisuutta heikentävän soijan markkinoille saattamisen ja sitä kautta elintarviketieteen päättymisen 30.12.2024 lähtien.

THL: Sivu 24, rivi 28: Olisi hyvä heti tämän kappaleen ensimmäisessä lauseessa nostaa esiin punaisen lihan ympäristövaikutukset. Nyt ensimmäinen lause antaa enemmänkin vaikutelman ongelman vähättelemisestä. Eli aloittaisin tämä kappaleen tyyliin lauseella: "Punaisen lihan suurella kulutuksella on merkittäviä haittoja sekä terveydelle että ympäristölle." Kappaleessa voisi myös mainita ettei punainen liha ole välttämätön osa ruokavaliota.

Pihvikarjaliitto: Ehdotamme muotoilua: "Ympäristösyistä punaisen lihan kulutuksessa kannattaa suosia kotimaista lihaa." Mielestämme on tarpeetonta luetella muita proteiinin lähteitä tässä yhteydessä, se luo vastakkainasettelua.

Hansel: s. 24 r. 1 Kalojen käyttö on osa kestävästä ruokavaliota.

s. 24 r. 11 MSC sertifiointi kertoo kestävästä kalakannoista kalastettua kalaa ja ASC sertifiointi kertoo kestävästi vesiviljellystä eli kasvatetusta kalasta. RTY ruokapalvelujaosto: Ympäristövaikutukset, s. 24, rivi 5: On tärkeä nostaa suosituksessa esille ekologisesti kestäviä kotimaisia kalalajeja. Suosituksen tulisi kuitenkin ohjata myös taloudellisesti kestäviin (kohtuuhintainen, kaikille saavutettavissa oleva) valintoihin, jolloin suosituksessa tulisi huomioida laajemmin kalalajeja, joiden käyttö on väestötasolla kaikille mahdollista. Finravinto 2017 tutkimuksen mukaan suomalaiset miehet syövät laskennallisesti kalaa ja äyriäisiä 252 g/vko ja naiset 189 g/vko, eli kalan ja äyriäisten kulutusta tulee nostaa, jotta päästäisiin suositeltuihin määriin (300-450 g/vko). Jotta suositusten mukaiseen kalankulutukseen päästään, tulisi suosituksen kannustaa (kestävien kotimaisten kalalajien ohella) lisäämään vastuullisesti pyydettyjen kalojen ja äyriäisten käyttöä huomioiden niiden riittävä saatavuus vuoden ympäri (ruokapalvelunäkökulma), taloudellinen saatavuus (kuluttajat, ruokapalvelut) unohtamatta makumaailmastaan tuttuja ja helposti lähestyttävää kalalajeja. Henkilöstöravintoloissa aterioivat valitsevat muita useammin kalaa ja kasviksia; tehdään tästä mahdollista jatkossakin.

s. 24, rivi 11: Suosituksessa ei mainita kalojen sertifikaatteja, voisiko WWF:n kalaoppaan lisäksi suosia sertifioituja kaloja? Käytännön rajoitukset kotimaisten vastuullisten kalalajien suosimisessa: saatavuus on vaikeaa ja epävarmaa koska tarvittavat volyymit ovat isoja, kallis hankintahinta, ei maistuvia tuotteita = ristiriita ruokalistalla vaatimuksena ja asiakkaiden mieluummin (näätty hävikkiin)

Vastattu jo aiemmin: Ympäristövaikutuksiin liittyvät päätelmät perustuvat pitkälti suomalaisiin tutkimuksiin.

Muokattu.

Ei tehty muokkausta. Vesiniukkuuden huomioiva vesijalanjälki on suuri vain jos tuotantoalueella on niukkuutta vedestä.

Tekstissä on mainittu juurekset, kaalit, sipulit ja metsämarjat, jotka ovat niitä, joilla on pienet ympäristövaikutukset. Hedelmä- tai kasvislajitasolla on yleensä vaikea ottaa kantaa, koska esimerkiksi samaa hedelmää/kasviva voi tulla sekä vesiniukalta alueelta että alueelta, jossa ei ole vesiniukkuutta.

Ensimmäisessä lauseessa puhutaan ilmasto- ja ympäristövaikutuksesta eli hiilijalanjäljestä. Toisessa lauseessa vesijalanjäljestä.

Pähkinöiden suositeltu määrä on pieni, minkä takia merkitys jää kokonaisuuden kannalta pieneksi.

Lisätty.

Sertifioitu soija on lisätty.

Sertifioitu soija on lisätty.

Tarkoitus ei ole vähentää punaisen lihan ympäristövaikutuksia. Ensimmäinen lause on linjassa suosituksen kanssa. Kohdassa Pitkän aikavälin tavoite punaisen lihan ja siipikarjan lihan kulutukselle on muokattu lause: "Suosituksia varten tehtyjen mallinnusten perusteella vähäisempi lihan käyttö tai lihaton ruokavalio eivät aiheuta ravitsemuksellista riskiä, kun ruokavalio on monipuolinen ja koostettu ravitsemussuosittelujen mukaisesti."

Ei muutostarvetta.

MSC ja ASC-sertifikaatit on lisätty kappaleen Suositeltavat ruokavaliot kalakohtaan

Suositus korostaa kotimaisia kala lähteitä perustuen ravitsemus- ja ympäristöhyötyihin.

Kaloista todetaan kappaleessa Suositeltavat ruokavaliot:

"Kalan runsaskin käyttö voi olla osa kestävästä ruokavaliota, jos kalalajit on valittu vastuullisesti."

MSC ja ASC-sertifikaatit on lisätty kappaleen Suositeltavat ruokavaliot kalakohtaan

Pihvikarjaliitto: Ehdotamme muotoilua: "Ympäristösyistä punaisen lihan kulutuksessa kannattaa suosia kotimaista lihaa." Mielestämme on tarpeetonta luetella muita proteiinin lähteitä tässä yhteydessä, se luo vastakkainasettelua.

Ei muutostarvetta.

Oatly, Niklas Kaskeala; sivu 25, rivi 34 alkaen maito ja maitovalmisteet. Tässä kappaleessa annetaan ymmärtää, että maidon nykykulutus olisi kestävällä tasolla. Tämä on ristiriitaista, sillä lihankulutuksen vähentämisestä puhutaan selkeämmin ja voimakkaammin. Tämä osio ei tarjoa konkreettista tietoa maitotuotteiden ympäristövaikutuksista. Se mainitsee vain, että vaikutukset on otettava huomioon yhdessä nautanlihan kanssa, mutta tarkkoja lukuja ei anneta. Tämä luo vähättelevän mielikuvan maitotuotteiden ympäristövaikutuksista. Eläinperäiset tuotteet nostetaan suosituksessa ensisijaisiksi vaihtoehtoiksi, vaikka kasvipohjaiset tuotteet ovat sekä terveyden että ympäristön kannalta parempia vaihtoehtoja. Kasvipohjaisten tuotteiden suuri etu on usein niiden rasvan laatu. Kovien rasvojen, kuten kookosrasvan, välttämistä voidaan korostaa.

Maitotuotteiden ympäristövaikutukset tuodaan esille Ruoan ympäristövaikutukset-kappaleessa ja Suositeltavat ruokavalinnat -kappaleessa.

Pro Vege ry, Niklas Kaskeala s. 25 rivi 34 alkaen maito ja maitovalmisteet. Tässä kappaleessa annetaan, ehkä tahtomatta, ymmärtää, että maidon nykykulutus olisi kestävällä tasolla. Se on ristiriitaista, kun lihankulutuksen vähentämisestä puhutaan selkeämmin. Maito nostetaan ikään kuin ensisijaisena vaihtoehtona, vaikka kasvipohjaiset tuotteet ovat yleensä sekä terveyden että ympäristön kannalta parempia vaihtoehtoja. Kasvipohjaisten tuotteiden etuna on usein rasvan laatu. Kovien rasvojen, kuten kookoksen, välttäminen voidaan mainita Hansel: s. 28 r. 19 Ennen vesijohtovesi lausetta -> Kahvin, teen, kaakaon ja sokerin osalta olisi hyvä suosia luomu, reilun kaupan ja Rainforest Alliance tuotteita, joilla on pienemmät haitalliset ympäristövaikutukset

Maitotuotteiden ympäristövaikutukset tuodaan esille Ruoan ympäristövaikutukset-kappaleessa ja Suositeltavat ruokavalinnat -kappaleessa.

Varsinais-Suomen MTKs. 25, r. 19 - 25 Siipikarjan ruokintaan kehitetään vaihtoehtoisia valkuaisia, samoin selvitetään soijantuotannon mahdollisuuksia pohjoisemmillä alueilla, jopa Suomessa on onnistuttu tuottamaan satunnaisesti soijaa nimenomaan siipikarjan rehuksi. Muistutamme lintujen rehustuksen koostuvan pitkälti muista kasveista kuin soijasta, joten r. 25 esitetty jyrkkä suositus vähentää siipikarjanlihan kulutusta ei ole perusteltu. Suomalainen linnunlihan tuotanto tapahtuu hyvin lähellä elintarviketeollisuutta ja sen ympäristövaikutukset ovat kokonaisuutena hyvin vähäiset. Greenpeace: S.25 rivi 26. "PITKÄN AIKAVÄLIN TAVOITE PUNAISEN LIHAN JA SIIPIKARJAN LIHAN KULUTUKSELLE". Pitkän aikavälin tavoite pitää määritellä tarkasti. Mihin mennessä tämän tavoitteen pitäisi toteutua? Ilmastosyistä tuon tavoitteen pitäisi olla ennemmin kuin myöhemmin. Tuoreen tutkimuksen (<https://animal.law.harvard.edu/news-article/paris-compliant-livestock-report/>) mukaan karjatalouden päästöjen tulisi globaalisti pudota 61% vuoteen 2035 mennessä, jotta voimme pysyä Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteissa. Rikkaissa maissa vauhdin tulee olla nopeampi. Koska kulutus vaikuttaa hieman viiveellä tuotantoon ja sen päästöihin tulee tavoitteeksi asettaa esimerkiksi vuosi 2030

Ei muutostarvetta.

Pyrkimys soijan vähentämiseen mainittu Suositeltavat ruokavalinnat -kappaleen Siipikarjan liha -osiossa. Suositus perustuu suomalaiseen tutkimusnäyttöön.

Emme ole huomioineet aikaa suositusta varten tehdyissä mallinnuslaskelmissa. Huomioimme ajan tekeillä olevissa tarkemmissa mallinnoissa

Mara: s. 29, r. 39–42 Kohdassa todetaan, että kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuus ympäristövaikutuksista on pieni suhteessa kulutetun ruoan aiheuttamiin vaikutuksiin, mutta että on kuitenkin pidettävä huolta, ettei hävikin määrä pääse kasvamaan. Toisaalta sivulla 41 ympäristövaikutusten arviointia koskevassa kohdassa pohditaan Suomen sitoutumista ympäristötavoitteisiin ja elinkaariarviointien merkitystä ja todetaan, että hävikkiä tulee seurata erityisesti joukkoruokailussa. Suomi on sitoutunut YK:n elintarviketurvatekijän puolittamistavoitteeseen elintarviketurvatekijän loppupäässä vuoteen 2030 mennessä. Valmisteilla olevassa jätepuitedirektiivin muutoksessa säädettäisiin jäsenmaille velvollisuus vähentää elintarviketurvatekijää 30 % henkeä kohti vähittäiskaupassa, ravintoloissa ja ruokapalveluissa sekä kotitalouksissa; tavoite on yhteinen näille sektoreille. Kotitaloudet tuottavat kuitenkin merkittävästi enemmän elintarviketurvatekijää ja ruokahävikkiä kuin muut elintarviketurvatekijän osat: Suomessa noin puolet, EU-tasolla noin 10 monivuotiset nurmet ja nautakarjatalous ovat parempi vaihtoehto kuin jatkuva yksivuotisten kasvien viljely". osuus Suomen ilmastopäästöistä on noin 6 prosenttia. Suomen peltopinta-ala on noin 10 prosenttia

Ruokahävikkiä käsitellään Suosituksessa useassa kohdassa. Asia ei ole ollut tarkoitus vähätellä, kun on ilmaistu sen merkitys suhteessa ruokavalioiden ympäristövaikutuksiin. Teksti perustuu kotimaiseen tutkimusnäyttöön.

Pihvikarjaliitto: sivu 29, rivit 40-41 "Ravitsemuksellisen tarpeen ylittävä ruoankulutus ja ruokahävikki, joka voitaisiin välttää, aiheuttavat kestävyysnäkökulmasta turhaa ympäristökuormitusta. Kotitalouksissa syntyvän ruokahävikin osuus koko ruokavalioiden ympäristövaikutuksista on Suomessa pieni." Hävikki on ruoankulutuksen ympäristövaikutusten kannalta haitallista, koska hävikkiin menevä ruoka on kulkenut läpi toimitusketjun kaikki vaiheet alkutuotannosta kuluttajalle. Ehdotamme, että hävikin välttämistä korostettaisiin suosituksissa vahvemmin ympäristösyistä. Hävikkiin tulee kiinnittää huomiota myös ruoan arvostuksen parantamiseksi. Hansel: s. 41 r. 2-19 -> pitäisikö sisältö olla bullet pointteina, nyt hieman listamainen ja siten har

Ruokahävikkiä käsitellään Suosituksessa useassa kohdassa. Kotimaiseen tutkimusnäyttöön perustuen ruokahävikin merkitys suhteessa ruokavalioiden ympäristövaikutuksiin on pieni. Ei tehty muokkausta.

Savonia AMK: Hienoa, että Ravitsemussuosituksissa on omana kappaleenaan "OMAVARAISUUS JA HUOLTOVARMUUS OVAT RUOKATURVAN YDINTÄ" (s. 39, r. 8 alkaen). Jos mahdollista, voisiko sitä painottaa tekstissä aiemminkin esim. kasvis- ja viljavalintojen osalta? Omavaraisuus on mainittu suosituksen alussa s. 9, r. 15 alkaen. Kuitenkin tässä yhteydessä omavaraisuuden voi ymmärtää olevan lähinnä huono asia, koska painotetaan vahvasti ilmastovaikutusta: "Se näkyy muun muassa siinä, että kotimaiset tuotteet aiheuttavat noin kaksi kolmasosaa ruokavalion ilmastovaikutuksesta." Riveillä 16-18: "Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta on kuitenkin kokonaisuutenaan pienempi kuin nykyisessä ruokavaliossa." Voisiko tämän jotenkin muotoilla toisin niin, että kannustettaisiin lisäämään kotimaisten kasvukunnan tuotteiden käyttöä ja täydentämään ympäristön kannalta hyviä vaihtoehtoja tuontielintarvikkeilla niiltä osin kuin niitä ei ole saatavana kotimaisina (esim. lihaa korvaavat vaihtoehdot)? Esim. jotenkin näin "Jos ruokavalio muuttuu kasvipainotteisemmaksi, joudutaan turvautumaan osin tuontielintarvikkeisiin kotimaisten vaihtoehtojen mahdollisesti puuttuessa. Tuontielintarvikkeisiin liittyvien ilmastovaikutusten osuus kasvaa, mutta ne ovat kuitenkin kokonaisuutenaan pienemmät kuin nykyisessä ruokavaliossa." Kaikki eivät jaksa lukea loppuun asti, jossa on laajemmin Ravitsemussuositusten roolista ruokaturvan edistäjänä. Tästä syystä nostaisin satokausiajattelun, kotimaisten vaihtoehtojen hyödyntämisen ja kulutuksen painottaminen kotimaiseen tuotantoon jo alkuun tähän osaan. Tulevaisuuden ilmastovaikutusten vähentäminen (s. 27, rivi 36-37) on sokerijuurikkaan osalta kohtuuttoman kriittinen esimerkiksi öljykasvien viljelyyn verrattuna. Öljykasveista sanotaan (s. 27, rivi 10-11): "...rypsiöljyn tuotanto vaatii runsaasti lannoitteita, mutta monipuolistaa viljelyä ja siten tukee luonnon monimuotoisuutta." Vastaava virke sopii myös sokerijuurikkaan viljelyyn, sillä juurikkaanviljelyllä on positiivista, monipuolistavaa vaikutusta maatalon viljelykiertoon ja lisäksi erinomainen esikasviarvo.

Ehdotamme, että luonnoksen tekstiä muutettaisiin kohdassa s. 27, rivi 36-37 seuraavasti:

- Boistettava teksti:** "Sokerijuurikkaan viljelyssä käytetään myös paljon torjunta-aineita, jolla voi olla haitallinen vaikutus paikalliseen luonnon monimuotoisuuteen."
- Korvaava teksti:** "Sokerijuurikkaan viljely vaatii runsaasti lannoitteita, mutta monipuolistaa maatalojen viljelykiertoa ja tuottaa vahvan esikasviarvonsa kautta hyötyä myös muille tilan viljelykasveille."

Ruoan ympäristövaikutukset -tekstiä on muokattu ja viitatut kohdat eivät enää esiinny alkuperäisessä muodossaan. Huoltovarmuus on tarkoituksella käsitelty omana kappaleenaan.

Ei muutosta tekstiin